

ΒΡΥΚΟΛΑΚΕΣ

Ερρίκος Ίψεν

Ραδιοφωνική προσαρμογή του έργου Gengangere (1881)

Μετάφραση

Βάσος Δασκαλάκης

Ραδιοφωνική προσαρμογή

Μάριος Ποντίκας

Κριτική / φιλολογική έκδοση



Βιβλιοθήκη Ραδιοφωνικού Θεάτρου

Τόμος 2

Greece2Day Editions

Αθήνα 2026

Σημείωμα της έκδοσης

Η παρούσα έκδοση αποτελεί φιλολογικά επιμελημένη μεταγραφή της ελληνικής ραδιοφωνικής προσαρμογής των «Βρυκολάκων» του Ερρίκου Ίψεν. Βασίζεται στο τελικό διορθωμένο ελληνικό κείμενο της ακρόασης και αντιπαραβάλλεται, αποκλειστικά για τη δραματουργική οργάνωση και τις σκηνικές οδηγίες, με το αγγλικό κείμενο αναφοράς «Ghosts», σε νεότερη αναθεώρηση του David Muncaster.

Βασική αρχή είναι ότι ο ελληνικός ραδιοφωνικός λόγος δεν εξομαλύνεται ούτε μεταφράζεται εκ νέου από το αγγλικό κείμενο. Η τελική ελληνική μεταγραφή διατηρείται ως σώμα της έκδοσης. Το αγγλικό κείμενο χρησιμοποιείται μόνο για να αποσαφηνιστούν η διάρθρωση σε πράξεις, οι είσοδοι και έξοδοι, ο χώρος, οι εκτός σκηνής φωνές και ορισμένες κρίσιμες ηχητικές ή σκηνικές ενδείξεις.

Ιδιαίτερη εκδοτική σημείωση: το πρωτότυπο Gengangere είναι οικογενειακό δράμα σε τρεις πράξεις. Το αγγλικό κείμενο αναφοράς που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα εργασία αποτελεί μεταγενέστερη αναθεώρηση και οργανώνει το έργο σε δύο πράξεις. Επειδή ζητούμενο της έκδοσης είναι η πρακτική αντιστοίχιση με το συγκεκριμένο κείμενο αναφοράς, η μεταγραφή χωρίζεται εδώ σε δύο πράξεις. Η διαφοροποίηση αυτή δηλώνεται ρητά και δεν αποδίδεται στον Ίψεν.

Οι πρόσθετες σκηνικές οδηγίες τυπώνονται με πλάγια στοιχεία και λειτουργούν ως εκδοτικές ενδείξεις. Δεν ενσωματώνονται στον προφορικό λόγο της ελληνικής ραδιοφωνικής παραγωγής.

Πρόλογος

Οι «Βρυκόλακες» ανήκουν στα έργα που άλλαξαν όχι μόνο το θέατρο αλλά και τα όρια του δημόσιου διαλόγου. Ο Ίψεν δεν κατασκευάζει ένα δράμα εξωτερικής δράσης. Τοποθετεί πέντε πρόσωπα μέσα σε ένα σπίτι και αφήνει το παρελθόν να επιστρέψει, όχι ως ανάμνηση αλλά ως ενεργός δύναμη. Ο νεκρός λοχαγός Άλβινγκ δεν εμφανίζεται ποτέ, κι όμως καθορίζει σχεδόν κάθε λέξη, κάθε φόβο και κάθε απόφαση των ζωντανών.

Η ραδιοφωνική μορφή αναδεικνύει ιδανικά αυτή τη δραματουργία της απουσίας. Το σπίτι, η βροχή, οι πόρτες, το γέλιο από το διπλανό δωμάτιο, η πυρκαγιά και, στο τέλος, το φως του ήλιου δεν χρειάζονται σκηνική εικόνα για να λειτουργήσουν. Γίνονται ακουστικά σημεία ενός κόσμου όπου το αόρατο είναι συχνά ισχυρότερο από το ορατό.

Η συγκεκριμένη ελληνική παραγωγή έχει πρόσθετο ενδιαφέρον επειδή συγκεντρώνει σημαντικές φωνές του ελληνικού θεάτρου. Η Ελένη Χατζηαργύρη ως κυρία Άλβινγκ, ο Κώστας Καστανάς ως Όσβαλντ, ο Γιώργος Μοσχίδης ως πάστορας Μάντερς και η Κάτια Δανδουλάκη ως Ρεγγίνα δημιουργούν ένα πυκνό ηχητικό σύνολο, ενώ η σκηνοθεσία του Γιώργου Θεοδοσιάδη οργανώνει την ένταση με οικονομία και καθαρότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Ο Ερρίκος Ίψεν

Από το εθνικό ρομαντικό δράμα στο σύγχρονο θέατρο

Ο Χένρικ Γιόχαν Ίψεν (1828–1906) γεννήθηκε στο Σκίεν της Νορβηγίας και εξελίχθηκε σε μία από τις κεντρικές μορφές του ευρωπαϊκού θεάτρου του 19ου αιώνα. Η πορεία του περνά από τα ιστορικά και ποιητικά δράματα σε μια δραματουργία που στρέφει το βλέμμα προς το αστικό σπίτι, την οικογένεια, τον γάμο, την κοινωνική σύμβαση και την ατομική ευθύνη.

Με έργα όπως «Οι Στυλοβάτες της Κοινωνίας», «Το Κουκλόσπιτο», «Βρυκόλακες», «Ένας Εχθρός του Λαού», «Η Αγριόπαπια» και «Έντα Γκάμπλερ», ο Ίψεν συνέβαλε αποφασιστικά στη διαμόρφωση του σύγχρονου ρεαλιστικού δράματος. Η σκηνή του γίνεται εργαστήριο κοινωνικής και ψυχολογικής αποκάλυψης: πίσω από την ευπρέπεια βρίσκονται χρέη, επιθυμίες, ενοχές, μυστικά και θεσμοί που απαιτούν υπακοή.

Στους «Βρυκόλακες» αυτή η μέθοδος φτάνει σε εξαιρετική πυκνότητα. Το έργο εκτυλίσσεται μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, σε έναν σχεδόν ενιαίο χώρο, αλλά το παρελθόν πολλών ετών ανασυντίθεται σταδιακά μέσα από τις συγκρούσεις των προσώπων.

Excursus I — Ο Ίψεν με μια ματιά

- 1828** Γεννιέται στο Σκίεν της Νορβηγίας.
- 1851** Συνδέεται με το θέατρο του Μπέργκεν και αρχίζει συστηματική θεατρική εργασία.
- 1864** Εγκαταλείπει τη Νορβηγία και ζει για μεγάλο διάστημα στην Ιταλία και τη Γερμανία.
- 1867** Ο «Πέερ Γκυντ» εδραιώνει τη φήμη του.
- 1879** Δημοσιεύεται «Το Κουκλόσπιτο».
- 1881** Δημοσιεύονται οι «Βρυκόλακες».
- 1882** Δημοσιεύεται «Ένας Εχθρός του Λαού».
- 1891** Επιστρέφει μόνιμα στη Νορβηγία.
- 1906** Πεθαίνει στην Κριστιανία, σημερινό Όσλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Οι «Βρυκόλακες»

Ένα οικογενειακό δράμα για όσα δεν θάβονται

Το *Gengangere* γράφτηκε το 1881 και εκδόθηκε στην Κοπεγχάγη τον Δεκέμβριο της ίδιας χρονιάς. Ο τίτλος δεν παραπέμπει μόνο σε υπερφυσικά φαντάσματα. Η λέξη δηλώνει εκείνους που «επιστρέφουν» ή «ξαναπερπατούν»: ιδέες, πρότυπα, αμαρτίες, φόβους και κοινωνικές συμβάσεις που θεωρούμε νεκρές, αλλά εξακολουθούν να ζουν μέσα μας.

Η κυρία Άλβινγκ έχει αφιερώσει χρόνια στην προστασία της δημόσιας εικόνας του νεκρού συζύγου της. Το ορφανοτροφείο που χτίζει στη μνήμη του είναι ταυτόχρονα μνημείο και μηχανισμός εξαγνισμού. Η επιστροφή του γιου της, Όσβαλντ, μετατρέπει την ημέρα των εγκαινίων σε ημέρα αποκάλυψης. Το παρελθόν επιστρέφει μέσα από τη Ρεγγίνα, μέσα από την ασθένεια του Όσβαλντ και μέσα από τις ίδιες τις ιδέες που ο πάστορας Μάντερς θεωρεί εγγύηση τάξης.

Κεντρικά θέματα

- η κληρονομιά του παρελθόντος
- η οικογένεια ως θεσμός και ως μυστικό
- η κοινωνική υποκρισία και η δημόσια υπόληψη
- το καθήκον απέναντι στην ατομική ελευθερία
- η θρησκευτική και ηθική αυθεντία
- η κληρονομικότητα και η ασθένεια
- η θέση της γυναίκας μέσα στον γάμο
- η «χαρά της ζωής» απέναντι στην καταπίεση
- η αλήθεια ως απελευθέρωση αλλά και ως καταστροφή

Excursus II — Τι σημαίνει «*Gengangere*»;

Ο ελληνικός τίτλος «Βρυκόλακες» αποδίδει παραδοσιακά την αίσθηση των νεκρών που επιστρέφουν. Στο έργο, όμως, οι «βρυκόλακες» είναι κυρίως οι νεκρές ιδέες που εξακολουθούν να κυβερνούν τους ζωντανούς. Η κυρία Άλβινγκ δίνει η ίδια το κλειδί: αναγνωρίζει ότι δεν στοιχειώνεται μόνο από ανθρώπους, αλλά από αντιλήψεις που έχουν κληρονομηθεί και επαναλαμβάνονται χωρίς να εξετάζονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Το σκάνδαλο των «Βρυκολάκων»

Όταν το θέατρο ακούμπησε τα απαγορευμένα θέματα

Η έκδοση του έργου προκάλεσε οξύτατη αντίδραση στον σκανδιναβικό Τύπο. Η αναφορά σε σεξουαλικά μεταδιδόμενη νόσο, η αποκάλυψη της εξώγαμης κόρης, η κριτική στον συμβατικό γάμο και η αμφισβήτηση της ηθικής αυθεντίας θεωρήθηκαν προκλητικές. Μεγάλα θέατρα της Σκανδιναβίας δίστασαν ή αρνήθηκαν να το παρουσιάσουν.

Η παγκόσμια πρώτη πραγματοποιήθηκε τελικά στις 20 Μαΐου 1882 στο Aurora Turner Hall του Σικάγου, από σκανδιναβικό θίασο για κοινό μεταναστών. Η πορεία αυτή είναι ενδεικτική: ένα έργο που σήμερα θεωρείται κλασικό του παγκόσμιου ρεπερτορίου χρειάστηκε να περάσει πρώτα από περιφερειακές και ανεξάρτητες σκηνές, επειδή οι καθιερωμένοι θεσμοί το αντιμετώπιζαν ως επικίνδυνο.

Η ιστορία της υποδοχής των «Βρυκολάκων» συνδέθηκε έτσι με την ιστορία της θεατρικής λογοκρισίας και με την άνοδο των ανεξάρτητων θεάτρων στην Ευρώπη. Η σύγκρουση δεν αφορούσε μόνο το περιεχόμενο· αφορούσε το δικαίωμα του θεάτρου να φέρνει στο φως όσα η κοινωνία προτιμά να κρατά ιδιωτικά.

Excursus III — Από την απαγόρευση στο κλασικό ρεπερτόριο

Το παράδοξο των «Βρυκολάκων» είναι ότι η αρχική απόρριψη συνέβαλε στη διεθνή τους ακτινοβολία. Το έργο έγινε σημείο αναφοράς για σκηνοθέτες, ηθοποιούς και κριτικούς που αναζητούσαν ένα θέατρο πιο ελεύθερο από τις συμβάσεις του εμπορικού ρεπερτορίου. Η μετέπειτα παρουσία του στις μεγάλες ευρωπαϊκές σκηνές επιβεβαίωσε ότι το «σκάνδαλο» του 1881 αφορούσε θέματα που το σύγχρονο θέατρο επρόκειτο να αντιμετωπίσει όλο και πιο ανοιχτά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η δραματουργική μηχανή

Πέντε πρόσωπα, ένα σπίτι, ένα παρελθόν που επιστρέφει

Οι «Βρυκόλακες» είναι υπόδειγμα αναδρομικής δραματουργίας. Τα αποφασιστικά γεγονότα έχουν συμβεί πριν ανοίξει η αυλαία: ο γάμος των Άλβινγκ, η φυγή της Ελένης προς τον Μάντερς, η επιστροφή της στον σύζυγο, η σχέση του λοχαγού με την Ιωάννα, η γέννηση της Ρεγγίνας, η απομάκρυνση του Όσβαλντ. Η σκηνική δράση δεν δημιουργεί τόσο νέα γεγονότα όσο αποκαλύπτει τις πραγματικές αιτίες των παλιών.

Το ορφανοτροφείο λειτουργεί ως υλικό σύμβολο αυτής της προσπάθειας να κατασκευαστεί μια αποδεκτή μνήμη. Όταν καίγεται, δεν καταστρέφεται απλώς ένα κτίριο. Καταρρέει το μνημείο της επίσημης εκδοχής του παρελθόντος. Η φωτιά ανοίγει τον δρόμο για την τελική αποκάλυψη μέσα στο σπίτι.

Η δομή της τραγωδίας

Ύβρις: Η κοινωνική και οικογενειακή ζωή οργανώνεται πάνω στη συγκάλυψη και στην εξιδανίκευση.

Αναγνώριση: Η κυρία Άλβινγκ κατανοεί ότι οι «νεκρές» ιδέες επιστρέφουν και ότι η σιωπή δεν προστάτευσε τον γιο της.

Περιπέτεια: Η σχέση Όσβαλντ–Ρεγγίνας επαναλαμβάνει ασυνείδητα το παρελθόν και η πυρκαγιά εξαφανίζει το μνημείο του λοχαγού.

Καταστροφή: Η ασθένεια του Όσβαλντ εκδηλώνεται πλήρως και η μητέρα βρίσκεται μπροστά στην ακραία απαίτηση του παιδιού της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Από τη σκηνή στο ραδιόφωνο

Το ραδιοφωνικό θέατρο μεταφέρει το βάρος της παράστασης στη φωνή, στη σιωπή, στη μουσική και στον ήχο. Στους «Βρυκόλακες» αυτή η μετατόπιση είναι ιδιαίτερα λειτουργική, επειδή μεγάλο μέρος της δραματικής έντασης προέρχεται από όσα ακούγονται πίσω από μια πόρτα ή έξω από το δωμάτιο.

Η ελληνική προσαρμογή συμπυκνώνει το κείμενο χωρίς να αλλάζει τον βασικό μηχανισμό του έργου. Η βροχή, το γέλιο της Ρεγγίνας, το άνοιγμα της σαμπάνιας, οι φωνές από το ορφανοτροφείο, η πυρκαγιά και η τελική μετάβαση από το σκοτάδι στο πρωινό φως σχηματίζουν ένα ηχητικό τόξο που υποκαθιστά τη σκηνογραφική πληροφορία.

Η δίπρακτη διάταξη της παρούσας έκδοσης

Το πρωτότυπο έργο του Ίψεν είναι τρίπρακτο. Ωστόσο, το αγγλικό κείμενο αναφοράς που συνοδεύει την παρούσα εργασία —νεότερη αναθεώρηση του David Muncaster— παρουσιάζει το υλικό σε δύο πράξεις. Η Πράξη Πρώτη κλείνει ακριβώς τη στιγμή που η κυρία Άλβινγκ ακούει τη Ρεγγίνα και τον Όσβαλντ στο διπλανό δωμάτιο και αναφωνεί «Βρυκόλακες!». Η Πράξη Δευτέρα αρχίζει μετά το γεύμα, με την κυρία Άλβινγκ και τον Μάντερς να επιστρέφουν στο ίδιο δωμάτιο.

Στο δεύτερο μέρος, μετά την πυρκαγιά, το αγγλικό κείμενο σημειώνει ρητά «Scene Two». Η παρούσα έκδοση διατηρεί αυτή την εσωτερική διαίρεση ως «Σκηνή Δευτέρα», επειδή συμπίπτει με σαφή μεταβολή της δράσης: το ορφανοτροφείο έχει καταστραφεί και το έργο περνά στην τελική φάση των αποκαλύψεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Η ελληνική ραδιοφωνική παραγωγή

Στην αρχή της σωζόμενης ηχογράφησης η εκπομπή αναγγέλλεται ως «Θεατρική Βραδιά». Αναφέρονται η μετάφραση του Βάσου Δασκαλάκη, η ραδιοφωνική προσαρμογή του Μάριου Ποντίκα και η σκηνοθεσία του Γιώργου Θεοδοσιάδη. Αρχειακή καταγραφή φίλων του ελληνικού ραδιοφωνικού θεάτρου τοποθετεί τη συγκεκριμένη ηχογράφηση στο 1984.

Συντελεστές της παραγωγής

Έργο: Ερρίκος Ίψεν — Βρυκόλακες (Gengangere)

Μετάφραση: Βάσος Δασκαλάκης

Ραδιοφωνική προσαρμογή: Μάριος Ποντίκας

Σκηνοθεσία: Γιώργος Θεοδοσιάδης

Κυρία Άλβινγκ: Ελένη Χατζηαργύρη

Όσβαλντ: Κώστας Καστανάς

Πάστορας Μάντερς: Γιώργος Μοσχίδης

Ρεγγίνα: Κάτια Δανδουλάκη

Ένγκστραντ: Δεν ταυτοποιείται στο διαθέσιμο αρχικό μεταγραφικό απόσπασμα των τίτλων

Μουσική επιμέλεια: Δημήτρης Θεμελής

Ρύθμιση ήχου: Δημήτρης Πουλόπουλος

Μοντάζ: Χριστίνα Σκάνζικα

Παραγωγή: Δημήτρης Φραγκουδάκης

Σημείωση τεκμηρίωσης: τα ονόματα των συντελεστών αποδίδονται από την αρχική εκφώνηση της σωζόμενης ηχογράφησης/μεταγραφής. Όπου η διαθέσιμη μεταγραφή δεν περιέχει όνομα, δεν συμπληρώνεται εικαστικά.

Excursus IV — Η Ελένη Χατζηαργύρη και οι «Βρυκόλακες»

Η συγκεκριμένη παραγωγή έχει μια ιδιαίτερη ιστορική ειρωνεία: η Ελένη Χατζηαργύρη είχε συνδεθεί με παλαιότερη ελληνική ραδιοφωνική εκδοχή του έργου στον ρόλο της Ρεγγίνας, ενώ στην ηχογράφηση που εκδίδεται εδώ αναλαμβάνει πλέον την κυρία Άλβινγκ. Η μετάβαση από τη νεότερη γυναίκα του έργου στη μητέρα φωτίζει και τη μακρά θεατρική διαδρομή της ίδιας της ηθοποιού.

ΠΩΣ ΝΑ ΔΙΑΒΑΣΕΤΕ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ

Οι εκδοτικές αρχές

1. Σεβασμός στη ραδιοφωνική μεταγραφή

Το τελικό ελληνικό κείμενο του χρήστη αποτελεί το κείμενο βάσης. Δεν επιχειρείται νέα μετάφραση ή λογοτεχνική εξομάλυνση.

2. Ορθογραφία και ονόματα

Διατηρούνται οι μορφές που έχουν οριστικοποιηθεί στην τελική μεταγραφή, με ελάχιστες τυπογραφικές παρεμβάσεις μόνο στους τίτλους και στις εκδοτικές ενδείξεις.

3. Πράξεις

Η δίπρακτη διαίρεση ακολουθεί το συγκεκριμένο αγγλικό κείμενο αναφοράς. Δεν ταυτίζεται με την πρωτότυπη τρίπρακτη διάρθρωση του Ίψεν.

4. Σκηνικές οδηγίες

Προστίθενται μόνο όταν υποστηρίζονται από το αγγλικό κείμενο αναφοράς και βοηθούν στην κατανόηση της ραδιοφωνικής δράσης.

5. Ηχητικές ενδείξεις

Γέλια, θόρυβοι, πόρτες, φωνές εκτός σκηνής, η πυρκαγιά και το τελικό ξημέρωμα σημειώνονται όπου αποτελούν ουσιώδη δραματουργικά γεγονότα.

6. Τυπογραφική διάκριση

Τα ονόματα των προσώπων πριν από κάθε ατάκα είναι έντονα. Οι σκηνικές/ηχητικές οδηγίες είναι πλάγιες και κεντραρισμένες.

7. Πιστότητα στις διορθώσεις ακρόασης

Οι διορθώσεις που προέκυψαν από ακρόαση υπερσχύουν της αυτόματης απομαγνητοφώνησης και του αγγλικού βοηθητικού κειμένου.

DOSSIER ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ταυτότητα

Πρωτότυπος τίτλος: Gengangere

Συγγραφέας: Henrik Ibsen (1828–1906)

Χρονολογία συγγραφής / έκδοσης: 1881

Πρώτη έκδοση: Κοπεγχάγη, Δεκέμβριος 1881

Παγκόσμια πρώτη: 20 Μαΐου 1882, Aurora Turner Hall, Σικάγο

Πρωτότυπη μορφή: Οικογενειακό δράμα σε τρεις πράξεις

Χώρος δράσης: Το σπίτι της κυρίας Άλβινγκ, δίπλα σε φιόρδ της δυτικής Νορβηγίας

Χρόνος δράσης: Περίπου ένα εικοσιτετράωρο, την παραμονή των εγκαίνιων του ορφανοτροφείου

Είδος: Ρεαλιστικό / κοινωνικό οικογενειακό δράμα

Δραματικά πρόσωπα

Κυρία Ελένη Άλβινγκ: Χήρα του λοχαγού Άλβινγκ. Προσπαθεί να απελευθερώσει τον γιο της από το ψέμα που η ίδια συντήρησε.

Όσβαλντ Άλβινγκ: Γιος της, ζωγράφος που έχει ζήσει στο εξωτερικό. Επιστρέφει άρρωστος και αναζητεί τη «χαρά της ζωής».

Πάστορας Μάντερς: Πνευματικός και παλιός φίλος της οικογένειας. Εκπροσωπεί την κοινωνική ευπρέπεια, το καθήκον και τον φόβο της δημόσιας κρίσης.

Ρεγγίνα Ένγκστραντ: Νεαρή υπηρέτρια στο σπίτι της κυρίας Άλβινγκ. Η καταγωγή της αποτελεί κεντρικό μυστικό του έργου.

Γιάκομπ Ένγκστραντ: Μαραγκός, θεωρούμενος πατέρας της Ρεγγίνας. Πρακτικός, ευέλικτος και ικανός να μετατρέπει κάθε κρίση σε ευκαιρία.

Δραματουργικός χάρτης

- Η επιστροφή του Όσβαλντ ενεργοποιεί το παρελθόν.
- Το ορφανοτροφείο επιχειρεί να εξαγνίσει τη μνήμη του λοχαγού Άλβινγκ.
- Η σχέση Όσβαλντ–Ρεγγίνας επαναλαμβάνει, χωρίς να το γνωρίζουν, το οικογενειακό τραύμα.
- Η πυρκαγιά καταστρέφει το δημόσιο μνημείο της οικογένειας.
- Η αποκάλυψη της αλήθειας δεν προλαβαίνει να αποτρέψει την κληρονομιά της ασθένειας.
- Το έργο κλείνει με το αίτημα του Όσβαλντ για «τον ήλιο».

Η θέση του έργου στο σύγχρονο θέατρο

Οι «Βρυκόλακες» αποτελούν θεμελιώδες έργο της μετάβασης προς το σύγχρονο δράμα. Η δράση βασίζεται λιγότερο στο εξωτερικό γεγονός και περισσότερο στην αποκάλυψη αιτιών, στη σύγκρουση ιδεών και στην ψυχολογική πίεση. Η επίδρασή τους είναι ορατή στο νατουραλιστικό θέατρο, στο θέατρο ιδεών και στη μεταγενέστερη δραματουργία της οικογένειας και της μνήμης.

ΜΕΡΟΣ Δ΄

ΤΟ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΒΡΥΚΟΛΑΚΕΣ

Ερρίκος Ίψεν

Μετάφραση: Βάσος Δασκαλάκης

Ραδιοφωνική προσαρμογή: Μάριος Ποντίκας

ΠΡΑΞΗ ΠΡΩΤΗ

Ευρύχωρο δωμάτιο με θέα προς τον κήπο. Τραπέζι, καρέκλες και μικρός καναπές. Πάνω στο τραπέζι βρίσκονται βιβλία. Στο βάθος, πόρτα προς τον κήπο και παράθυρο απ' όπου διακρίνεται το σκοτεινό περίγραμμα του φιόρδ. Η Ρεγγίνα βρίσκεται στο τραπέζι. Ο Ένγκστραντ μπαίνει από την πόρτα του κήπου, σστηριζόμενος σε μπαστούνι.

ΡΕΓΓΙΝΑ – ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ

ΡΕΓΓΙΝΑ: Τι είναι; Τι θέλεις; Αυτού στάσου! Δεν βλέπεις που στάζεις ολόκληρος.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Βροχή του Θεού είναι, κόρη μου.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Του διαβόλου βροχή είναι, όχι του Θεού.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Χριστέ βοήθα! Τι είναι αυτά που λες, μωρέ Ρεγγίνα; Όμως τούτο ήθελα να σου πω...

ΡΕΓΓΙΝΑ: Τι βροντολογάς έτσι αυτό το ποδάρι Χριστιανέ; Ο κύριος Όσβαλντ κοιμάται από πάνω.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Τέτοια ώρα και κοιμάται; Μέρα καταμεσήμερο;

ΡΕΓΓΙΝΑ: Καλά, καλά, δίνε του τώρα. Δεν θέλω να κάθομαι να 'χω ραντεβού εδώ χάμω μαζί σου.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Τι δεν θέλεις να 'χεις, είπες;

ΡΕΓΓΙΝΑ: Δεν θέλω να σε βρει κανένας δώ χάμω, να. Λοιπόν, τράβα, πήγαινε.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Όχι, μα τω Θεώ, δεν θα φύγω αν δεν μιλήσω πρώτα μαζί σου. Το απομεσήμερο τελειώνω τη δουλειά μου κάτω εδώ στο σχολείο και, λοιπόν, τα μεσάνυχτα με το βαπόρι τού δίνω για το σπίτι, για την πόλη.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Ωρα σου καλή.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Ευχαριστώ, κόρη μου. Αύριο θα γίνουν τα εγκαίνια του ασύλου και θα 'ναι μαζεμένοι εδώ πολλοί μεγαλουσιάνοι. Και ο πάστορ Μάντερς μάλιστα περιμένετε να 'ρθει από την πόλη.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Αυτός θα 'ρθει από σήμερα κιόλας.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Ορίστε, βλέπεις λοιπόν; Εγώ... που να πάρει ο διάολος. Δεν θέλω να 'χει ύστερα να λέει τίποτα για μένα. Κατάλαβες;

ΡΕΓΓΙΝΑ: Ωστε έτσι έχει η υπόθεση.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Ποια υπόθεση;

ΡΕΓΓΙΝΑ: Τι θες να ξεγελάσεις πάλι τον πάστορ Μάντερς, δεν μου λες;

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Σσοςς. Τρελή είσαι; Εγώ να ξεγελάσω τον πάστορ Μάντερς σε τίποτα; Άλλες κουβέντες τώρα. Εγώ τούτο ήθελα να μιλήσω μαζί σου. Απόψε φεύγω, γυρίζω σπίτι.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Για μένα, όσο πιο γρήγορα τόσο το καλύτερο.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Ναι, μα θέλω κι εσένα μαζί μου, Ρεγγίνα.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Θες και μένα μαζί; Τι είναι αυτά που λες;

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Θέλω να σε πάρω κι εσένα μαζί μου σπίτι, είπα.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Ποτέ στον αιώνα δεν θα με κάνεις να 'ρθω μαζί σου σπίτι.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Αυτό θα το δούμε.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Μπορείς να είσαι εντελώς βέβαιος πως θα το δούμε. Εγώ, που ανατράφηκα στην παλατιανή της Άλβινγκ το σπίτι, εγώ που με θεωρούν σχεδόν σαν παιδί τους δώ μέσα, να φύγω εγώ να 'ρθω με σένα, σ' ένα τέτοιο σπίτι;

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Που να πάρει και να σηκώσει! Τι είναι αυτά που λες; Στον πατέρα σου θα πας κόντρα, παλιόπαιδο;

ΡΕΓΓΙΝΑ: Χίλιες φορές μου το κοπάνησες πως δεν σου είμαι τίποτα.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Ναι, μα μονάχα άμα ήμουνα πιωμένος μια στάλα. Οι πειρασμοί είναι πολλοί σ' αυτόν τον κόσμο, Ρεγγίνα. Κι έπειτα, τα 'λεγα άμα πιάνανε τη μάνα σου τα διαόλια της. Κάτι έπρεπε να βρίσκω κι εγώ για να την πειράζω, παιδί μου. Ήθελε σώνει και καλά να μου κάνει πάντα τον καμπόσο. Αδύνατον της ήταν να ξεχάσει πως ο λοχαγός Άλβινγκ είχε γίνει αυλικός ακόλουθος τον καιρό που ήταν υπηρέτρια εδώ μέσα.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Φτωχιά μου μητέρα! Κατάφερες να την ξεκάνεις πριν την ώρα της με τα βασανιστήριά σου.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Ναι, ναι. Πώς! Φυσικά εγώ είμαι ο φταίχτης για όλα.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Και τι με ήθελες λοιπόν μαζί σου στην πόλη;

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Και το ρωτάς; Τι θέλει ένας πατέρας; Το μονάκριβο παιδί του.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Α, άσ' τα. Σε μένα δεν περνάνε κάτι τέτοια. Ποιος είναι ο λόγος που με θέλεις μέσα;

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Ε, καλά, θα σου πω, ντε. Σκέφτηκα να βάλω μπρος μια καινούργια δουλειά.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Συχνά το επιχειρήσες. Δεν είναι να η πρώτη σου. Μα το ίδιο ζαβά σου πήγανε πάντα.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Ναι, όμως τούτη τη φορά θα δεις, Ρεγγίνα. Ο διάολος να με πάρει και να με σηκώσει...

ΡΕΓΓΙΝΑ: Παράτα, λοιπόν, τις βλαστήμιες.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Δίκιο, δίκιο έχεις. Δίκιο έχεις, κόρη μου. Τούτο ήθελα να σου πω. Έχω βάλει στην μπάντα αρκετό παραδάκι από τη δουλειά. Λοιπόν, σκέφτηκα να ανοίξω ένα είδος ιδιαίτερο ξενοδοχείο για ναυτικούς. Ναι, μα να είναι πρώτης γραμμής ξενοδοχείο. Όχι κανένα γουρουναριό για μούτσους. Όχι, που να πάρει και να σηκώσει. Ξενοδοχείο για караβοκύρηδες, για καπεταναίους, για πρώτης γραμμής κόσμο δηλαδή.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Και λοιπόν, εγώ;

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Θα βοηθάγες στη δουλειά. Να, έτσι μόνο για τη φιγούρα, βέβαια. Καταλαβαίνεις. Δεν θα 'κανες παρά μονάχα εκείνο που θες εσύ. Τι περιμένεις τάχα να σε ωφελήσει εδώ έξω; Έχει να σε ωφελήσει σε τίποτα που η κυρία ξοδεύτηκε να σε κάνει μορφωμένη;

ΡΕΓΓΙΝΑ: Όχι. Αν όμως τα πράγματα έρθουν κατά τη δική μου την όρεξη, τότε... Κι έτσι θα 'ρθουν. Γιατί δεν θα 'ρθουν;

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Τι θα 'ρθουν, λες;

ΡΕΓΓΙΝΑ: Αυτό δεν σε νοιάζει εσένα. Είναι πολλά τα χρήματα που οικονόμησες εδώ έξω;

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Κοντολογίς, θα μαζεύονται ίσα με εφτακόσιες-οχτακόσιες κορόνες.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Δεν είναι και λίγα.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Για να βάλει κανείς μπροστά τη δουλειά φτάνουν, κόρη μου.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Δεν σκέφτεσαι να μου χαρίσεις εμένα τίποτα απ' αυτά τα χρήματα;

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Όχι, μα τω Θεώ. Τέτοιο πράγμα δεν το σκέφτηκα. Όχι, όχι.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Ούτε καν να μου στείλεις κανένα κομματάκι ύφασμα, για φόρεμα, τουλάχιστον;

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Έλα εσύ μαζί μου στην πόλη, που σου λέω, και τότε από φορέματα άλλο τίποτα. Αν έχεις δα και μυαλό να φέρεσαι κατά πώς πρέπει δηλαδή. Ε, τέτοιο όμορφο κορίτσι που μου 'γινες στα δυο-τρία τελευταία χρόνια, δεν θα περνούσε χωρίς άλλο και πολύ ώσπου ένας καπετάνιος... Μάλιστα, μάλιστα, μπορεί και карабоκύρης ακόμα...

ΡΕΓΓΙΝΑ: Τέτοιον άντρα δεν θα παντρευόμουν εγώ.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Τότε άσε, μην τους παντρευτείς. Κέρδος μια φορά έχει να βγει κι έτσι. Εκείνος ο Εγγλέζος, αυτός με το κότερο, έσκασε τριακόσια χρυσά τάλιρα και δεν ήτανε δα ομορφότερη αυτή από σένα.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Έξω!

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Ε, καλά ντε! Δεν θα με χτυπήσεις κιόλας, φαντάζομαι.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Και βέβαια, αν πεις τίποτα για τη μητέρα μου, σε τσακίζω. Έξω, είπα! Και κοίτα μη βροντήξεις τις πόρτες. Ο κύριος Όσβαλντ ...

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Κοιμάται. Ναι, ναι, ναι. Παράξενο, μα τον σταυρό μου, που κόβεσαι τόσο πολύ για τον κύριο Όσβαλντ. Ωχ! Μπας και... Θεέ μου... Είναι μ' αυτόν;

ΡΕΓΓΙΝΑ: Έξω στη στιγμή! Δεν ξέρεις τι σου γίνεται πια. Όχι, όχι από αυτού! Έρχεται ο πάστορ Μάντερς. Γκρεμίσου από τη σκάλα της κουζίνας.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Ε, καλά, καλά. Από κει πάω. Ωστόσο μίλησε μ' αυτόν που έρχεται. Αυτός ξέρει καλά να σου πει τι οφείλει ένα παιδί στον πατέρα του. Γιατί πατέρας σου είμαι δα, μ' όλο τούτο. Μπορώ να το αποδείξω από τα βιβλία της εκκλησίας.

ΡΕΓΓΙΝΑ – ΠΑΣΤΟΡΑΣ ΜΑΝΤΕΡΣ

ΜΑΝΤΕΡΣ: Καλημέρα, δεσποινίς Ένγκστραντ.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Αχ, καλημέρα σας, κύριε πάστορ. Ήρθε κιόλας το βαπόρι;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ναι, μόλις έφτασε. Α, μα καταντάει πολύ δυσάρεστος αυτός ο βροχερός καιρός τόσες μέρες τώρα. Τι ωραία να βρίσκεται κανείς κάτω από στέγη! Λοιπόν, όλοι καλά εδώ στο υποστατικό;

ΡΕΓΓΙΝΑ: Πολύ καλά, ευχαριστώ.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Όμως δουλειά μπόλικη, φαντάζομαι, με την αυριανή ημέρα, ε;

ΡΕΓΓΙΝΑ: Ω, ναι, βέβαια. Είναι ένα σωρό πράγματα να κανονιστούν.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Η κυρία Άλβινγκ στο σπίτι θα είναι, ελπίζω, ε;

ΡΕΓΓΙΝΑ: Φυσικά. Απάνω είναι. Ετοιμάζει τη σοκολάτα του κυρίου Όσβαλντ.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Αλήθεια; Ναι, για πείτε μου. Κάτω στην αποβάθρα άκουσα ότι έχει έρθει ο Όσβαλντ.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Ναι, ήρθε προχθές. Εμείς δεν τον περιμέναμε πριν από σήμερα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ελπίζω να είναι μια χαρά και όλο κέφι, ε;

ΡΕΓΓΙΝΑ: Ε, ναι, αλλά τρομερά κουρασμένος από το ταξίδι. Το πήρε χωρίς διακοπή από το Παρίσι ίσαμε δώ, θέλω να πω δηλαδή. Ταξίδεψε με το ίδιο τρένο όλο το διάστημα. Τώρα πιστεύω πως θα 'χει πλαγιάσει λιγάκι. Γι' αυτό θα πρέπει να μιλούμε μια σταλίτσα σιγότερα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Σσας... Ας κάνουμε τότε πολύ σιγά.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Ορίστε, παρακαλώ, καθίστε, κύριε πάστορ. Βουλευτείτε με όλη σας την άνεση.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ωραία.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Έτσι. Είναι καλά τώρα ο κύριος πάστορ;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ευχαριστώ, ευχαριστώ. Κάθομαι περίφημα.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Να φωνάξω ίσως την κυρία;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ευχαριστώ, ευχαριστώ. Δεν είναι καμιά βία, αγαπητό μου παιδί. Αλήθεια, δεν μου λέτε, καλή μου Ρεγγίνα. Πώς τα πάει ο πατέρας σας εδώ έξω;

ΡΕΓΓΙΝΑ: Ευχαριστώ, κύριε πάστορ. Αρκετά καλά.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ε, ο πατέρας σας, ξέρετε, δεν είναι κανένας ισχυρός χαρακτήρας, δεσποινίς Ένγκστραντ. Έχει τόσο ζωηρή ανάγκη από ένα χέρι καθοδηγητικό.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Α, ναι. Όσο γι' αυτό, σίγουρα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Του είναι ανάγκη να έχει κοντά του κάποιον που να τον αγαπάει και που να μπορεί να δίνει σημασία στην κρίση του. Το αναγνώρισε με τόση ειλικρίνεια και ο ίδιος αυτό, την τελευταία φορά που ήρθε και με είδε.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Ναι, μου μίλησε κι εμένα για κάτι τέτοιο. Δεν ξέρω όμως αν η κυρία Άλβινγκ θα ήθελε να με αφήσει, προπάντων τώρα που θα έχουμε να φροντίζουμε το καινούργιο άσυλο. Εξάλλου κι εμένα θα μου έκανε τρομερό κόπο να φύγω από την κυρία Άλβινγκ, που πάντοτε ήτανε τόσο καλή μαζί μου.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Μα το καθήκον παιδιού προς πατέρα, καλό μου κορίτσι... Φυσικά, προηγουμένως θα οφείλαμε να πάρουμε τη συγκατάθεσή της κυρίας σας

ΡΕΓΓΙΝΑ: Δεν ξέρω όμως και αν είναι σωστό για μένα, στην ηλικία που είμαι, να κρατώ το σπίτι ενός εργένη.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Μα, αγαπητή μου δεσποινίς Ένγκστραντ, εδώ πρόκειται για τον ίδιο τον πατέρα σας.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Ναι, μπορεί. Μα ωστόσο... Βέβαια, αν επρόκειτο για ένα καλό σπίτι και κοντά σε κάποιον πραγματικά καθώς πρέπει κύριο, τότε ευχαρίστως θα πήγαινα στην πόλη. Εδώ έξω είναι ανυπόφορη μοναξιά. Ο κύριος πάστορ ξέρει τι πάει να πει να είναι κανείς μονάχος στον κόσμο. Και τολμώ βέβαια να πω ότι και άξια και πρόθυμη είμαι. Δεν ξέρει μήπως καμιά τέτοια θέση για μένα ο κύριος πάστορ;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Εγώ; Όχι, μα την αλήθεια, πού να ξέρω...

ΡΕΓΓΙΝΑ: Ωστόσο, αγαπητέ μου ...αγαπητέ μου κύριε πάστορ, σκεφτείτε με, εν πάση περιπτώσει, αν τυχόν...

ΜΑΝΤΕΡΣ: Μάλιστα, μάλιστα. Θα... θα το 'χω στον νου μου, δεσποινίς Ένγκστραντ.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Ναι, γιατί αν τυχόν...

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ – ΠΑΣΤΟΡΑΣ ΜΑΝΤΕΡΣ

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Καλώς ορίσατε, κύριε πάστορ.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Καλημέρα σας, κυρία μου. Να 'μαι, όπως σας είχα υποσχεθεί.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Πάντοτε ακριβέστατος. Ρεγγίνα, πήγαινε να κλείσεις το επάνω παράθυρο, παρακαλώ.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Μάλιστα, κυρία.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Πιστέψτε όμως. πως δεν ήταν και τόσο εύκολο να τα καταφέρω να ξεφύγω. Όλες αυτές οι ευλογημένες επιτροπές και τα συμβούλια...

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Θα ήταν αληθινά αδύνατο και τούτη ακόμα τη φορά να σας πείσει κανείς να μείνετε τη νύχτα στο σπίτι μου;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Όχι, όχι, όχι, κυρία μου. Ευχαριστώ πάρα πολύ. Θα μείνω εκεί κάτω, όπως συνήθως. Είναι τόσο πιο βολικό να ξαναπάρω το βαπόρι από κει.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Καλά, όπως αγαπάτε. Όμως νομίζω ότι δυο γέροι άνθρωποι όπως εμείς...

Ο πάστορας Μάντερς μπαίνει από τον κήπο, με πανωφόρι και χαρτοφύλακα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ε, Θεός φυλάξοι! Σας αρέσει να αστειεύεστε. Μα φυσικά, ναι, είσαστε εξαιρετικά χαρούμενη σήμερα. Πρώτα πρώτα η αυριανή γιορτή και έπειτα... έπειτα δα έχετε και τον Όσβαλντ ξανά κοντά σας.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι. Και φαντάζεστε την ευτυχία μου. Είναι πάνω από δύο χρόνια που είχε να μας έρθει. Και μάλιστα μου υποσχέθηκε να μείνει κοντά μου ολόκληρο τον χειμώνα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ω, μα θα ήτανε και πολύ λυπηρό αν ο χωρισμός και η απασχόληση με τέτοια πράγματα όπως η τέχνη, καταντούσαν να πνίξουν τόσο φυσικά αισθήματα.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Α, ναι, έχετε πολύ δίκιο. Μ' αυτόν τέτοιος φόβος δεν υπάρχει. Είμαι πολύ περίεργη τώρα να δω αν θα τον αναγνωρίσετε. Αργότερα θα κατέβει. Έχει πέσει να ησυχάσει λιγάκι. Μα, καθίστε λοιπόν, αγαπητέ μου κύριε πάστορ.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ευχαριστώ. Όστε... ευκαιρείτε να;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι, ναι. Βεβαίως, βεβαίως.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ωραία. Τότε να σας δείξω... Μάλιστα. Εν πρώτοις έχουμε... Τι είναι αυτά εδώ; Σας παρακαλώ, πείτε μου, κυρία Άλβινγκ, πώς συμβαίνει να βρίσκονται τέτοια βιβλία εδώ;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Τέτοια βιβλία; Είναι βιβλία που διαβάζω η ίδια.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Διαβάζετε τέτοια έντυπα;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Φυσικά.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Εξάλλου, δεν το αρνούμαι βέβαια ότι και αρκετά λογικά πράγματα θα υπάρχουν στα τέτοια έργα. Και ούτε μπορώ να σας μεμφθώ γιατί επιθυμείτε να ενημερώνεστε για τα πνευματικά ρεύματα που, καθώς λένε, υπάρχουν στον έξω κόσμο. Εκεί θα όπου έχετε αφήσει τον γιο σας να κυκλοφορεί τόσο καιρό. Μα..

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Μα...

ΜΑΝΤΕΡΣ: Σκεφτείτε μόνο τι υποχρεώσεις σας επιβάλλονται από αυτό το άσυλο, που αποφασίσατε να ιδρύσετε μια εποχή όταν οι γνώμες σας για τα πνευματικά ζητήματα ήταν τελείως διαφορετικές από τις σημερινές σας. Τουλάχιστον, καθώς εγώ μπορώ να αντιληφθώ.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι, αυτό το αναγνωρίζω. Μα για το άσυλο ήταν να συζητήσουμε.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ναι, για το άσυλο ήταν να συζητήσουμε. Ναι. Όστε λοιπόν... Προσοχή, αγαπητή κυρία. Και τώρα ας έρθουμε στα ζητήματά μας. Τα βλέπετε αυτά;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Τα έγγραφα, λέω.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι, τα βλέπω.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Όλα είναι, και εν πλήρει τάξει. Πιστέψτε με, δεν ήταν και τόσο εύκολο να τα έχουμε όλα έτσι εγκαίρως. Χωρίς υπερβολή, βρέθηκα στην ανάγκη να εξασκήσω και πίεση. Ωστόσο, να τα. Τα έχουμε όλα. Εδώ είναι η εγκριτική πράξη για το κληροδότημα και για το καταστατικό του ιδρύματος. Ορίστε, δείτε: «Καταστατικό της Παιδικής Εστίας εις μνήμην Λοχαγού Άλβινγκ».

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όστε αυτό είναι.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ναι. Προτίμησα τον τίτλο «Λοχαγός» και όχι «Αυλικός Ακόλουθος». «Λοχαγός» έρχεται λιγότερο πομπώδης.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι, όπως νομίζετε.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Και εδώ έχετε το βιβλιάριο της τραπέζης με το κεφάλαιο που κατατέθηκε για να καλύπτονται από τους τόκους τα έξοδα λειτουργίας του άσylum.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ευχαριστώ. Μα θα είχατε την καλοσύνη να το κρατούσατε εσείς, για ευκολία;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Πολύ ευχαρίστως. Προς το παρόν, λέω, ας τα αφήσουμε στην τράπεζα τα χρήματα. Ε... πρέπει να τις ασφαλίσουμε τις οικοδομές του άσylum ή δεν πρέπει;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Και φυσικά πρέπει να τις ασφαλίσουμε.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Για σταθείτε μια στιγμή. Ας το εξετάσουμε κάπως από πιο κοντά το θέμα. Υπάρχει εδώ κανείς υπολογίσιμος αριθμός από πραγματικά αρμόδια πρόσωπα που θα μπορούσε να βρει άτοπη την ενέργειά μας; Σκεφτείτε τους οπαδούς μόνο των άλλων συναδέλφων μου. Θα μπορούσαν ευκολότατα, μα την αλήθεια, να το πάρουν πως ούτε εσείς ούτε εγώ έχουμε την πρέπουσα εμπιστοσύνη στην άνωθεν πρόνοια.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Α.. Εν τοιαύτη περιπτώσει...

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ούτε μπορώ να παραβλέψω τη δύσκολη - ναι, ναι την εξαιρετικά μπορώ να πω στενόχωρη - θέση στην οποία πιθανόν κι εγώ να περιερχόμουν. Τους ιθύνοντες κύκλους στην πόλη τους απασχολεί πολύ το ζήτημα του ασύλου. Όμως, καθώς εγώ υπήρξα ο σύμβουλός σας και εγώ εχειρίστηκα όλο το διοικητικό μέρος στην υπόθεση, έχω κάθε λόγο να φοβούμαι ότι οι ζηλόφθονοι πρώτα και κύρια θα ρίχνονταν σε μένα.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι. Δεν πρέπει να διακινδυνεύσετε.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ωραία. Να αφήσουμε λοιπόν το πράγμα έτσι;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Δεν χωρεί συζήτηση.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ωραία, καλά. Όπως θέλετε. Λοιπόν, ανασφάλιστο.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Παράξενο, ωστόσο, να τύχει να κάνετε λόγο γι' αυτό το ζήτημα ίσα-ίσα σήμερα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Πολλές φορές το είχα σκεφτεί να σας ρωτήσω...

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: ...γιατί παραλίγο να είχαμε χτες μια πυρκαγιά εδώ πέρα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Τι λέτε;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι, δεν ήταν τίποτα. Μερικά ροκανίδια είχαν πάρει φωτιά κάτω στο μαραγκούδικο,

ΜΑΝΤΕΡΣ: Εκεί που δουλεύει ο Ένγκστραντ;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι. Καθώς λένε, φαίνεται να είναι πολύ συχνά απρόσεκτος με τα σπέρτα που ανάβει.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Γυρίζουν τόσα πράγματα στο κεφάλι αυτού του ανθρώπου, τόσο λογικών πειρασμοί. Δόξα τω Θεώ, προσπαθεί τώρα τελευταία να ζει μια ανεπίληπτη ζωή, καθώς μαθαίνω.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι; Ποιος σας το είπε;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Μου το εβεβαίωσε ο ίδιος. Το συγκινητικό με τον Γιάκομπ Ένγκστραντ είναι που έρχεται σε κάποιον τόσο πονεμένος και κατηγορεί μόνος του τον εαυτό του και αναγνωρίζει ο ίδιος τα ελαττώματά του. Τελευταία που ήρθε και μου μίλησε... Ακούστε, κυρία Άλβινγκ, αν του ήταν μια ανάγκη της ψυχής να ξαναέχει τη Ρεγγίνα μαζί του σπíti του...

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Τη Ρεγγίνα;!

ΜΑΝΤΕΡΣ: ...θα οφείλατε να μην το εμποδίζετε.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Βεβαίως και θα το εμποδίσω. Εξάλλου η Ρεγγίνα θα πάρει μια θέση στο άσυλο τώρα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Σκεφτείτε όμως, ο πατέρας της είναι και...

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Και ξέρω καλύτερα εγώ τι είδος πατέρας της στάθηκε. Όχι. Μαζί του δεν θα πάει ποτέ με τη δική μου τη θέληση.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Μα, αγαπητή κυρία, μην το παίρνετε με τέτοιο θυμό. Είναι λυπηρό το πώς τον παρεξηγείτε τον μαραγκό Ένγκστραντ. Θαρρεί κανείς πως σας πιάνει κανένας τρόμος.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Έχω πάρει τη Ρεγγίνα κοντά μου και κοντά μου και κοντά μου θα μείνει. Μη μιλάμε πια γι' αυτό, αγαπητέ μου πάστορα Μάντερς. Κατεβαίνει ο Όσβαλντ. Τώρα εμείς σκεφτόμαστε παρά μονάχα αυτόν.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Α, με συγχωρείτε. Νόμιζα πως είσαστε στο γραφείο. Καλημέρα, κύριε πάστορ.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ω, μα εγώ σαστίζω στ' αλήθεια...

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι; Τι λέτε για τον κύριο εκεί, πάστορα Μάντερς;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Λέω... λέω... μα πραγματικά ο κύριος είναι...

Η κυρία Άλβινγκ μπαίνει από το εσωτερικό του σπιτιού. Η Ρεγγίνα αποχωρεί λίγο αργότερα με το πανωφόρι του Μάντερς.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ναι, πραγματικά ο άσωτος υιός είναι, κύριε πάστορ.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Όχι δα, αγαπητέ μου νέε φίλε. Ε, με συγχωρείτε. Φυσικά μπορώ βέβαια να σας λέω με το μικρό σας όνομα ε;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ε, φυσικά. Πώς αλλιώς θα με λέγατε;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ωραία. Τούτο ήθελα να πω, αγαπητέ μου Όσβαλντ. Δεν πρέπει να πιστεύετε για μένα ότι καταδικάζω απολύτως το καλλιτεχνικό στάδιο. Παραδέχομαι πολύ καλά πως και στο στάδιο αυτό υπάρχουν πολλοί που μπορούν να διαφυλάξουν αλώβητο τον εσωτερικό τους άνθρωπο.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ας το ελπίσουμε.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ξέρω εγώ έναν που διατήρησε αλώβητο και τον εσωτερικό του και τον εξωτερικό του άνθρωπο. Κοιτάζτε τον, πάστορα Μάντερς.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Α, αγαπητή μητέρα, δεν τα αφήνετε κατά μέρος αυτά;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Μα ασφαλώς. Κανείς δεν μπορεί να το αρνηθεί. Ήδη μάλιστα, έχετε αρχίσει να αποκτάτε μια φήμη. Οι εφημερίδες γράψανε δα συχνά για σας και με τόσους επαίνους. Δηλαδή, τώρα τελευταία σαν να μου φαίνεται ότι έχει μεσολαβήσει κάποια διακοπή, ε;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ε, ναι. Τον τελευταίο καιρό δεν μπόρεσα να εργαστώ και τόσο πολύ.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Και οι ζωγράφοι φυσικά πρέπει να αναπαύονται πότε-πότε.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ω, το φαντάζομαι. Και έτσι προετοιμάζεται κανείς και συγκεντρώνει δυνάμεις για κάτι το μεγάλο.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ναι. Ε, θα φάμε τώρα γρήγορα, μητέρα;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Σε μισή ωρίτσα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Όρεξη έχει, δόξα τω Θεώ. Και του αρέσει και το κάπνισμα επίσης.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Βρήκα πάνω στο δωμάτιο την πίπα του πατέρα.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Άφησε πια την πίπα, αγόρι μου. Δεν μ' αρέσει καπνός εδώ μέσα.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ευχαρίστως. Απλώς ήθελα να τη δοκιμάσω. Γιατί...γιατί είχα καπνίσει μια φορά μ' αυτήν σαν ήμουνα παιδί.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Εσύ;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ναι. Ήμουν ακόμη πολύ μικρός, μα το θυμάμαι. Ανέβηκα ένα βράδυ πάνω στο δωμάτιο του μπαμπά και ήταν πολύ χαρούμενος και κεφάτος.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Δεν είναι δυνατόν να θυμάσαι τίποτα από εκείνα τα χρόνια.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Μα ναι, σας λέω. Θυμάμαι πολύ καλά πως με πήρε και με κάθισε στα γόνατά του και μου 'βαλε την πίπα του στο στόμα. «Τράβα, παλικάρι μου», μου έλεγε, «τράβα, ρούφα γερά γιε μου». Και εγώ τραβούσα μ' όλα μου δυνατά, ώσπου ένιωσα να... κιτρινίζα και το μέτωπό μου το 'λουσε κρύος ιδρώτας. Τότε εκείνος έμπηξε με την καρδιά του τα γέλια. Έκανε συχνά τέτοια αστεία ο πατέρας;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ε, στα νιάτα του ήτανε πολύ ζωηρός και εύθυμος.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Κι ωστόσο κατόρθωσε τόσα και τόσα σ' αυτόν τον κόσμο. Τόσα χρήσιμα και τόσα καλά πράγματα, και ας έζησε έτσι λίγο.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ναι, ναι. Έχετε αληθινά κληρονομήσει το όνομα ενός άξιου και δραστήριου ανθρώπου, αγαπητέ μου Όσβαλντ Άλβινγκ. Και ελπίζω αυτό να σας σταθεί σαν παράδειγμα. Αλήθεια, θα μείνετε λέει εδώ όλον τον χειμώνα ε;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ακαθόριστο πόσο θα μείνω κύριε Πάστορ. Α, τι όμορφα είναι να γυρίζει κανείς στο σπιτάκι του!

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ψέματα;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Βγήκατε νωρίς στη ζωή, αγαπητέ μου Όσβαλντ.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Πραγματικά, κάποτε συλλογίζομαι μήπως βγήκα πάρα, πάρα πολύ νωρίς.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Διόλου, διόλου. Αυτό μόνο καλό έχει να κάνει σ' ένα ζωηρό παιδί. Και μάλιστα άμα πρόκειται για μοναχογιό. Τέτοια παιδιά δεν πρέπει να μένουν ολοένα κοντά στη μαμά και στον μπαμπά, να παραχαϊδεύονται.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Α, αυτό είναι ένα ζήτημα πάρα πολύ αμφισβητήσιμο, κυρία Άλβινγκ. Το πατρικό σπίτι, με όλα ταύτα, είναι και θα μείνει το μόνο καταφύγιο που πρέπει για το παιδί.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ναι, σ' αυτό οφείλω να συμφωνήσω με τον πάστορ.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Πάρτε τον ίδιο τον γιο σας. Ας είναι και μπροστά, μπορούμε να το κουβεντιάσουμε. Ποια ήταν γι' αυτόν τα επακόλουθα; Έφτασε είκοσι έξι, είκοσι επτά χρονών και δεν του δόθηκε ποτέ ακόμη η ευκαιρία να μάθει να ξέρει τι είναι μια καθώς πρέπει οικογενειακή ζωή.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Με συγχωρείτε, κύριε πάστορ. Σ' αυτό έχετε πολύ μεγάλο λάθος.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ναι; Νόμιζα ότι δεν είχατε συναναστραφεί παρά αποκλειστικά με καλλιτεχνικούς μόνο κύκλους.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ναι, έτσι και συμβαίνει.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Και κυρίως με νεότερους καλλιτέχνες.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Α, ναι, βέβαια.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Μα νόμιζα τότε ότι οι πιο πολλοί τους δεν θα μπορούσαν να έχουν τα μέσα να δημιουργήσουν οικογένεια και να στήσουν σπίτι.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Μα και τι να κάμουνε λοιπόν; Ένας φτωχός νέος καλλιτέχνης, μια φτωχή νέα κοπέλα. Χρειάζονται πολλά χρήματα για να κάνουνε γάμο. Τι να κάνουν;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Τι να κάνουν; Ναι κύριε Άλβινγκ; Να σας πω εγώ τι να κάνουν. Να μην συνδεθούν από μιας αρχής. Αυτό να κάμουν.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Τέτοιες συμβουλές δεν πιάνουν και πολύ προκειμένου για θερμόαιμους, ερωτευμένους νέους.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όσβαλντ μην εξάπτεσαι. Αυτό δεν σου κάνει καλό.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ναι, μητέρα, έχεις δίκιο. Δεν είμαι και τόσο στα καλά μου. Είναι αυτή η αναθεματισμένη κούραση, βλέπεις. Ε, πάω να κάνω μια μικρή βόλτα πριν από το τραπέζι. Με συγχωρείτε, κύριε πάστορ. Δεν μπορώ να σας εξηγήσω. Να, έτσι... μου ήρθε έτσι απότομα.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Το φτωχό μου το παιδί.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ναι, καλά το λέτε. Έτσι, ορίστε σε τι σημείο έχει φτάσει.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Εδώ στη μοναξιά μου κατέληξα να έχω τις ίδιες αντιλήψεις, κύριε πάστορ. Μόνο που δεν τόλμησα ποτέ να τις θίξω. Ας είναι. Τώρα ο γιος μου θα μιλάει για μένα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Είστε γυναίκα αξιολύπητη, κυρία Άλβινγκ. Μα τώρα έχω να σας μιλήσω λίγο στα σοβαρά. Τώρα δεν είμαι πια ο σύμβουλος και διαχειριστής σας, ούτε ο δικός σας και του μακαρίτη του άντρα σας νεανικός φίλος που στέκει εδώ μπροστά σας. Τώρα στέκει εδώ ο πνευματικός. Έτσι όπως στάθηκε στην πιο παραζαλισμένη στιγμή του βίου σας.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Και τι έχει να μου πει ο πνευματικός μου;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Εν πρώτοις θα ανασκαλίσω στις αναμνήσεις σας, κυρία. Η στιγμή είναι καλά διαλεγμένη. Αύριο κλείνουνε δέκα χρόνια από τον θάνατο του άντρα σας. Αύριο θα γίνουν τα αποκαλυπτήρια του αναμνηστικού έργου που θα τιμήσει τη μνήμη του. Αύριο θα μιλήσω σε όλο το συγκεντρωμένο πλήθος. Μα σήμερα θέλω να μιλήσω σε εσάς μόνη.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ωραία, κύριε πάστορ. Μιλήστε.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Θυμάστε που έπειτα από μόλις ενός χρόνου συζυγική συμβίωση βρεθήκατε στο χείλος του κρημνού; Που εγκαταλείψατε σπίτι και οικογένεια; Που το σκάσατε από τον άντρα σας; Ναι. Ναι, κυρία Άλβινγκ. Που το σκάσατε, που το σκάσατε και που αρνιόσασταν να γυρίσετε πίσω, παρ' όλες τις ικεσίες και παρ' όλες τις παρακλήσεις.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ξέρετε καλά τι είδους ζωή έκανε εκείνο τον καιρό ο Άλβινγκ. Για ποιες ακολασίες ήταν υπεύθυνος.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ξέρω, ξέρω πάρα πολύ καλά ποιες φήμες κυκλοφορούσαν σχετικά μ' αυτό. Και είμαι εκείνος που λιγότερο από κάθε άλλον θα επιδοκίμαζα τη διαγωγή που επέδειξε ο Άλβινγκ στα νειάτα του, εφόσον οι φήμες αυτές ήταν αληθινές. Μα μια παντρεμένη γυναίκα δεν είναι αρμόδια να γίνει κριτής του συζύγου της. Το χρέος σας ήτανε να βαστάσετε με ταπεινοφροσύνη τον σταυρό που μια ανώτερη βουλή έκρινε για σας

σκόπιμο. Αντί σ' αυτό όμως, πετάτε με πνεύμα επαναστατικό τον σταυρό. Εγκαταλείπετε τον παραπαίοντα που οφείλατε να στηρίζετε. Φεύγετε, διακινδυνεύοντας το καλό όνομα και την καλή σας φήμη. Και παραλίγο, ναι, παραλίγο να καταστρέψετε και αλλωνών την καλή φήμη.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Αλλωνών; Ενός αλλουνού θέλετε να πείτε.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ήτανε τρομερή η απερισκεψία σας να 'ρθείτε να ζητήσετε καταφύγιο σε μένα.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Πώς; Στον πνευματικό μας; Στον οικογενειακό μας φίλο;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Προπαντός γι' αυτό. Ναι, ναι. Να ευγνωμονείτε τον Κύριο και Θεό σας που διατήρησα την απαιτούμενη σταθερότητα, που κατάφερα να σας ξαναφέρω στον δρόμο του καθήκοντος, κοντά στον νόμιμο σύζυγό σας.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Κύριε Πάστορ Μάντερς. Αυτό ήταν αναμφίβολα έργο σας.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Δεν ήμουν παρά ένα ταπεινό όργανο του Υψίστου το χέρι. Και πείτε μου, σας παρακαλώ: έτσι όπως σας το έλεγα δεν έγινε; Δεν παράτησε όλες τις παρεκτροπές του ο Άλβινγκ, όπως και ταιριάζει σ' έναν άντρα; Δεν έζησε από τότε κι έπειτα αγαπημένα και άμεμπτα μαζί σας όλο τον καιρό; Δεν έγινε ένας ευεργέτης εδώ του τόπου και δεν σας ανύψωσε και εσάς μαζί του, έτσι ώστε σιγά-σιγά να γίνετε ο συνεργάτης του σε όλες του τις επιχειρήσεις; Και μάλιστα τι υπεράξιος συνεργάτης! Ναι, ναι. Το ξέρω, κυρία Άλβινγκ. Αυτόν τον έπαινο σας τον απονέμω. Αλλά τώρα, τώρα έρχομαι στο δεύτερο μεγάλο παράπτωμα της ζωής σας.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Τι εννοείτε δηλαδή;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Όπως άλλοτε απαρνηθήκατε τα καθήκοντά σας ως συζύγου, έτσι απαρνηθήκατε αργότερα και τα καθήκοντά σας ως μητέρας. Ποτέ σας δεν θελήσατε να υπομείνετε κανέναν ζυγό. Κάθε τι που σας έδινε βάρος στη ζωή το πετάξατε από πάνω σας απερίσκεπτα και ασυνειδήτα. Δεν σας άρεσε πια να είσαστε σύζυγος, φύγατε από τον άντρα σας. Σας ερχόταν βαρύ να είστε μητέρα, βάλατε το παιδί σας σε χέρια ξένων.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι, σωστά. Αυτό το έκανα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Μα γι' αυτό και του έχετε γίνει ξένη.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όχι, όχι, όχι! Δεν είναι έτσι.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Έτσι είναι. Έτσι πρέπει να είναι. Σκεφτείτε καλά, κυρία Άλβινγκ. Εσφάλατε πολύ απέναντι του άντρα σας. Αυτό το αναγνωρίζετε, πράττοντας μια αγαθοεργία στη μνήμη του. Αναγνωρίστε επίσης ότι εσφάλατε και απέναντι του γιου σας. Είναι ίσως ακόμη καιρός να τον βγάλετε από τον δρόμο της απώλειας. Αλλάξτε εσείς η ίδια και διορθώστε μέσα του ό,τι πιθανόν μπορεί ακόμη να διορθωθεί. Γιατί, να πω την αλήθεια, κυρία Άλβινγκ... ναι, είστε μια αμαρτωλή μητέρα. Αυτά εθεώρησα καθήκον μου ότι έπρεπε να σας πω.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Μιλήσατε τώρα, κύριε πάστορ. Και αύριο θα μιλήσετε δημοσία εις μνήμην του άντρα μου. Εγώ δεν θα μιλήσω αύριο. Μα τώρα θα μιλήσω σε εσάς, όπως μιλήσατε εσείς σε μένα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Φυσικά. Θα ζητήσετε να φέρετε δικαιολογίες για τη διαγωγή σας.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όχι. Μόνο θα διηγηθώ.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Λοιπόν;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όσα είπατε προ λίγο εδώ για μένα και για τον άντρα μου και τη συμβίωσή μας, όλα αυτά είναι κάτι που δεν ξέρετε βέβαια διόλου από προσωπική σας άμεση παρατήρηση. Τώρα όμως θα σας πω εγώ ποια είναι η αλήθεια, Μάντερς. Είχα ορκιστεί να τη μαθαίνετε κάποτε. Εσείς και μόνο.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Και ποια είναι λοιπόν η αλήθεια;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Η αλήθεια είναι ότι ο άντρας μου πέθανε το ίδιο έκλυτος όπως ήταν και σ' όλη του τη ζωή.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Μα τι λέτε τώρα;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Έπειτα από δεκαεννιά χρόνων συζυγικού βίου, το ίδιο έκλυτος στις ορέξεις του όπως ήταν και προτού με στεφανώσετε.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Αυτό... αυτό δεν το... δεν θα το χωρέσει εύκολα ο νους μου. Δεν μπορώ να το συλλάβω, να το βαστάξω. Μα και πώς στάθηκε δα δυνατό να... πώς μπόρεσε να κρατηθεί κρυφό κάτι τέτοιο;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Αυτός ήταν ο ασταμάτητος καθημερινός αγώνας μου. Όταν έκανα τον Όσβαλντ, μου φάνηκε σαν να άρχισε ο Άλβινγκ να τα πηγαίνει κάπως καλύτερα. Μα δεν κράτησε και πολύ. Και τότε είχα να αγωνίζομαι διπλά. Να αγωνίζομαι θανάσιμα για να μη μάθει κανείς τι άνθρωπος ήταν ο πατέρας του παιδιού μου. Κι έπειτα ξέρετε δα τι γοητευτικός που ήταν με τον κόσμο ο Άλβινγκ. Αλλά τότε, Μάντερς, τότε συνέβη το πιο φρικτό από όλα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Φρικτότερο από όλα αυτά;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι. Έκανα υπομονή μόνο που ήξερα καλά τι συνέβαινε κρυφά έξω από το σπίτι μου. Μα όταν όμως το σκάνδαλο μπήκε και μέσα στους τέσσερις τοίχους...

ΜΑΝΤΕΡΣ: Τι λέτε; Εδώ;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι, μέσα στο ίδιο μας το σπίτι. Μέσα εκεί, στην τραπεζαρία, το αντιλήφθηκα για πρώτη φορά. Είχα κάποια δουλειά εκεί και η πόρτα ήτανμισάνοιχτη. Όπου ακούω μια στιγμή την υπηρέτριά μου να ανεβαίνει από τον κήπο να ποτίσει τα λουλούδια.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Και λοιπόν;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Σε λίγο ακούω και τον Άλβινγκ να 'ρχεται. Τον ακούω να της λέει σιγανά κάτι και έπειτα ακούω - ω Θεέ μου, ακόμα αντηχεί στ' αυτιά μου, τόσο σπαρακτικό και τόσο γελοίο μαζί - ακούω την ίδια μου την υπηρέτρια να μουρμουρίζει: «Αφήστε με, κύριε αυλικέ ακόλουθε. Αφήστε με ήσυχη».

ΜΑΝΤΕΡΣ: Κι όλα αυτά σε τούτο το σπίτι μέσα; Σε τούτο εδώ το σπίτι μέσα;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Είχα υπομείνει πολλά μέσα σε τούτο εδώ το σπίτι. Για να τον κρατώ τις νύχτες να μη βγαίνει έξω, αναγκαζόμουν να κάθομαι μαζί του μόνη, εκεί να τσουγκρίζω και να πίνω, να ακούω τις ασυνάρτητες αισχρολογίες του, να παλεύω για να καταφέρω να τον βάλω στο κρεβάτι του.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Μα πώς μπορέσατε και τα βαστάξατε όλα αυτά;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Είχα το μικρό μου το παιδί που με έκανε να τα βαστάω. Μα σαν ήρθε η τελευταία αυτή ατιμία, όταν η ίδια μου η υπηρέτρια... τότε έκαμα όρκο μέσα μου: αυτά πρέπει να πάρουν τέλος. Πήρα τη διεύθυνση του σπιτιού στα χέρια μου. Όλη τη διεύθυνση. Και του σπιτιού και των πάντων. Γιατί τώρα είχα όπλο εναντίον του, βλέπετε. Δεν τολμούσε να πει λέξη. Τότε ήταν που απομάκρυνα τον Όσβαλντ. Κόντευε εφτά χρονών και άρχισε να προσέχει και να κάνει ερωτήσεις. Αυτός ήταν ο λόγος που απομάκρυνα ...τον Όσβαλντ. Τώρα καταλαβαίνετε επίσης ποιος ήταν ο λόγος που δεν ξαναπάτησε το πόδι του εδώ μέσα, ενόσω ζούσε ο πατέρας του. Κανένας δεν ξέρει τι μου κόστισε αυτό.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Δοκιμαστήκατε στ' αλήθεια σκληρά από τη ζωή.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Δεν θα άντεχα αν δεν είχα την εργασία μου. Ναι, γιατί εργάστηκα, μπορώ να πω, πάρα πολύ. Όλες αυτές οι δουλειές, όλες οι βελτιώσεις, οι χρήσιμες μεταρρυθμίσεις που δώσανε τιμή και δόξα στον Άλβινγκ, νομίζετε πως είχε καμιά δράση εκείνος σ' αυτά; Εκείνος που όλη την ημέρα την περνούσε ξαπλωμένος στο ντιβάνι, διαβάζοντας μια παλιά κρατική επετηρίδα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Και στη μνήμη ενός τέτοιου ανθρώπου να κάνετε εδώ αγαθοεργίες;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Εδώ βλέπετε τη δύναμη που έχει η συνείδηση του κακού.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Του κακού; Τι εννοείτε;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Είχα πάντα την ιδέα πως θα γίνει γνωστή μια μέρα η αλήθεια. Γι' αυτό το άσυλο θα ερχότανε να αποστομώσει κάθε κακή διάδοση και να βγάλει από τη μέση κάθε αμφιβολία.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Οπότε αναμφισβήτητα δεν αποτύχατε στον σκοπό σας, κυρία Άλβινγκ.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Είχα εξάλλου κι έναν ακόμη λόγο. Δεν ήθελα ο Όσβαλντ να κληρονομήσει τίποτα από τον πατέρα του.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ωστε από την περιουσία του Άλβινγκ είναι που...

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι. Τα χρήματα που μάζευα χρόνο τον χρόνο τα δώρισα γι' αυτό το άσυλο. Τα έχω λογαριάσει επακριβώς. Αυτά τα χρήματα έκαναν κάποτε τον υπολοχαγό Άλβινγκ έναν αξιοζήλευτο γαμπρό.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Καταλαβαίνω, καταλαβαίνω..

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ήτανε το τίμημα της εξαγοράς. Δεν θέλω να περάσουν στα χέρια του Όσβαλντ αυτά τα χρήματα. Το παιδί μου ό,τι πάρει θα το πάρει από μένα.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ω, γύρισες κιόλας, αγαπητό μου παιδί;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ναι. Τι να κάνει κανείς έξω μ' αυτή την αδιάκοπη βροχή; Α, το τραπέζι είναι έτοιμο, μου είπαν. Περίφημα.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Φέραν ένα πακέτο για την κυρία.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ω, θα είναι τα τραγούδια για την αυριανή γιορτή, προφανώς. Ε, ωραία. Σε λίγο ερχόμαστε. Θέλω να κοιτάξω αν...

ΡΕΓΓΙΝΑ: Λευκό ή κόκκινο κρασί επιθυμεί ο κύριος Άλβινγκ;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Και απ' τα δύο, δεσποινίς Ένγκστραντ.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Bien, Πολύ καλά, κύριε Άλβινγκ.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ας βοηθήσω ν' ανοίξουμε τα μπουκάλια.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ε, πάστορα Μάντερς, τα τραγούδια για αύριο. Δείτε τα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ναι. Με ποιον τρόπο, με τι καρδιά θα μπορέσω να βγάλω αύριο τον λόγο μου αυτό;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Θα τα καταφέρετε. Έννοια σας.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ναι... Δεν μπορούμε βέβαια να δημιουργήσουμε και σκάνδαλο.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όχι, βέβαια. Κι έτσι θα πάρει πια ένα τέλος όλη αυτή η ατέλειωτη, άθλια κωμωδία. Από μεθαύριο, για μένα θα είναι σαν να μην έζησε ποτέ μέσα σ' αυτό το σπίτι ο πεθαμένος. Δεν θα υπάρχει εδώ μέσα κανείς άλλος παρά μονάχα ο γιος μου και η μητέρα του.

Από το διπλανό δωμάτιο ακούγεται το γέλιο της Ρεγγίνας, το σύρσιμο μιας καρέκλας και ο ήχος μπουκαλιού που ανοίγει.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Όσβαλντ, τρελάθηκες; Άφησέ με...

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Θεέ μου...Θεέ μου!

ΜΑΝΤΕΡΣ: Μα τι είναι λοιπόν αυτά; Τι είναι, κυρία Άλβινγκ;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Βρυκόλακες! Το ζευγάρι της βεράντας βρυκολάκισσε.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Τι λέτε; Η Ρεγγίνα; Αυτή είναι η κόρη της Ιωάννας;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ελάτε, πάστορ. Ούτε λέξη.

ΠΡΑΞΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Το ίδιο δωμάτιο. Η κυρία Άλβινγκ και ο Μάντερς επιστρέφουν από την τραπεζαρία.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Είναι τέτοια ακόμη η παραζάλη μου, ούτε καταλαβαίνω καθόλου πώς μπόρεσα και έβαλα στο στόμα μου έστω και μια μπουκιά από το ωραίο σας φαγητό.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ούτε κι εγώ. Και τι θα γίνει τώρα;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ναι, τι θα γίνει τώρα; Ούτε ξέρω καθόλου, μα την πίστη μου. Είμαι εντελώς, εντελώς άπειρος από παρόμοιες περιπτώσεις.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Η Ρεγγίνα πρέπει να φύγει από το σπίτι, και στη στιγμή μάλιστα. Είναι φως φανερό.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Α, εννοείται.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Μα να πάει πού; Δεν μπορούμε να πάρουμε πάνω μας την ευθύνη...αν...

ΜΑΝΤΕΡΣ: Να πάει πού; Στου πατέρα της, φυσικά.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Σε ποιανού, είπατε;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ωχ... ώστε ναι, αλήθεια. Ο Ένγκστραντ βέβαια δεν είναι... Ω, Θεέ μου! Πώς είναι δυνατό, κυρία μου; Δεν γίνεται. Λάθος θα κάνετε παρ' όλα αυτά

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Δυστυχώς δεν κάνω διόλου λάθος. Η Ιωάννα, η μητέρα της, αναγκάστηκε να μου το ομολογήσει και ο Άλβινγκ δεν μπόρεσε κι αυτός να το αρνηθεί. Και λοιπόν δεν ήταν δυνατόν να γίνει τίποτα άλλο παρά να σκεπαστεί η υπόθεση.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Βέβαια. Ήταν το μόνο που μπορούσε να γίνει.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Η κοπέλα έφυγε αμέσως από το σπίτι, παίρνοντας ένα γενναίο ποσό για να μην πει τίποτα. Τα υπόλοιπα τα βόλεψε μόνη της. Ανανέωσε μια παλιά γνωριμία της με τον μαραγκό τον Ένγκστραντ, τον άφησε, φαντάζομαι, να καταλάβει πόσους πολλούς παράδες είχε και του 'πλασε μια κάποια ιστορία για κάποιον ξένο τάχα, που είχε περάσει εδώ το καλοκαίρι. Κι έτσι γρήγορα γρήγορα στεφανωθήκανε. Εσύ τους στεφανώατε;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ναι. Εγώ τους στεφάνωσα. Πω, πω, πω! Τι ανήθικο! Μια τέτοια ένωση για χρήματα! Πόσο, τέλος πάντων, ήτανε το ποσό που διέθετε η κοπέλα;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Τριακόσιες σπέτσες.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ορίστε σκέψου! Για τριακόσιες παλιοσπέτσες εκεί, να πάει να στεφανωθεί μια παραστρατημένη γυναίκα!

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Και τι λέτε τότε για μένα, που στεφανώθηκα έναν παραστρατημένο άντρα;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Μα Θεέ μου, φύλαξε! Τι είναι αυτά που λέτε; Παραστρατημένον άντρα;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Νομίζετε μήπως ότι ο Άλβινγκ ήταν αγνότερος όταν πήγατε να μου ευλογήσετε τον γάμο μου μαζί του απ' ό,τι ήταν η Ιωάννα όταν ο Ένγκστραντ δέχτηκε να τη στεφανωθεί;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Μα πώς μπορείτε τώρα και παραβάλλετε τόσο ανόμοια πράγματα; Εσείς δα είχατε συμβουλευτεί ωστόσο και την καρδιά σας και τους δικούς σας, Πάντως, παραμένει αναμφισβήτητο πως ο γάμος σας αποφασίστηκε με όλη τη νόμιμη τάξη.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Αυτός ο νόμος και αυτή η τάξη, πολλές φορές λέω πως τούτα είναι που δημιουργούνε τις δυστυχίες σ' αυτόν τον κόσμο.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Τώρα αμαρτάνετε, κυρία Άλβινγκ.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Αν ήμουν εκείνη που έπρεπε να ήμουν, θα 'παιρνα ιδιαιτέρως τον Όσβαλντ και θα του 'λεγα: «Άκουσε, παιδί μου. Ο πατέρας σου ήταν ένας έκφυλος».

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ύψιστε Θεέ!

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Και θα του εξιστορούσα όλα αυτά που εξιστόρησα σε εσάς, με το νι και με το σίγμα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Μια φωνή μέσα στη μητρική σας καρδιά δεν σας απαγορεύει να γκρεμίσετε τα ιδανικά του γιου σας;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι. Και η αλήθεια;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ναι, ναι, αλλά και τα ιδανικά; Ο Όσβαλντ δεν έχει δα, δυστυχώς, και τόσα πολλά. Αλλά, καθώς αντιλήφθηκα τουλάχιστον, ο πατέρας του τού είναι σαν ένα κάποιο ιδανικό μέσα του.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Σ' αυτό έχετε δίκιο.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Και την ιδέα του αυτή εσείς η ίδια του την εμπνεύσατε και υποδαυλίζατε με τα γράμματά σας.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι. Με κυβερνούσε το καθήκον και οι υποχρεώσεις. Γι' αυτό έλεγα στο παιδί μου ψέματα, χρόνος έμπαινε, χρόνος έβγαινε. Τι άνανδρη που υπήρξα!

ΜΑΝΤΕΡΣ: Του εδραιώσατε μια ευτυχία, κυρία Άλβινγκ, και αυτό δεν πρέπει διόλου να το υποτιμάτε.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ποιος ξέρει, ωστόσο, αν είναι καλό. Μα δοσοληψίες με τη Ρεγγίνα δεν τις θέλω καθόλου. Θα την κάνει δυστυχισμένη την καημένη την κοπέλα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ω, Θεέ μου! Μα αυτό θα ήτανε κάτι τρομερό.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Αν ήξερα πως το σκέφτεται σοβαρά και πως αυτό θα ήταν για την ευτυχία του, θα 'πιανα και θα του 'λεγα: «Παντρέψου την ή τακτοποιηθείτε όπως θέλετε. Μονάχα όχι απάτες».

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ύψιστε Θεέ! Και νομότυπο γάμο μάλιστα; Κάτι το τόσο φρικαλέο, το τόσο ανήκουστο!

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ανήκουστο λέτε; Για βάλτε το χέρι στην καρδιά, πάστορα. Πιστεύετε ότι δεν υπάρχουν εδώ στον τόπο μας αρκετά ζευγάρια εξίσου στενοί συγγενείς; Εξάλλου, καθώς λένε, όλοι οι άνθρωποι από τέτοιου είδους ενώσεις έχουμε την αρχική μας καταγωγή. Και ποιος είναι που το έχει ρυθμίσει έτσι στον κόσμο, πάστορα Μάντερς;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ζητήματα τέτοιου είδους δεν προτίθεμαι να τα συζητήσω μαζί σας, κυρία. Και δεν βρίσκεστε και διόλου σε πρόεπουσα ψυχική διάθεση.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Είμαι φοβιτσιάρα και δειλή, γιατί μέσα μου νιώθω κάτι βρυκολακισμένο που δεν θα μπορέσω ποτέ να απαλλαγώ στ' αλήθεια απ' αυτό.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Πώς τα είπατε, λέει;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Βρυκολακισμένο. Όταν άκουσα εκεί μέσα τη Ρεγγίνα με τον Όσβαλντ, μου φάνηκε σαν να 'δα μπροστά μου βρυκόλακες. Μα πάω να πιστέψω πως όλοι μας είμαστε βρυκόλακες, πάστορα Μάντερς. Μια εφημερίδα μονάχα να πιάσω να διαβάσω, θαρρείς και βλέπω να ξεπετιούνται βρυκόλακες μέσα από τις γραμμές. Πρέπει να υπάρχει από δαύτους θαρρώ. Γι' αυτό τρέμουμε όλοι μας τόσο αξιοθρήνητα του ήλιου το φως.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Αχά! Ιδού λοιπόν τα αποτελέσματα από τα διαβάσματά σας. Λαμπροί, τω όντι, καρποί! Ω, αυτά τα βδελυρά επαναστατικά συγγράμματα!

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Κάνετε λάθος, αγαπητέ μου πάστορ. Εσείς είστε εκείνος που με ώθησε να σκέφτομαι και σας ευγνωμονώ γι' αυτό.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Εγώ;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι. Όταν με αναγκάζατε να υποταχτώ σ' αυτό που αποκαλούσατε καθήκον και χρέος, άρχισα τότε να καλοξετάζω τις διδαχές σας, να δω αν είχαν γερά θεμέλια. Μα είδα πως ήταν χτισμένες στην άμμο.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Αυτό θα ήταν το κέρδος του πιο σκληρού αγώνα της ζωής μου;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Πείτε καλύτερα της πιο οικτρής αποτυχίας σας.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ήταν η μεγαλύτερη νίκη της ζωής μου, Ελένη. Η νίκη απέναντι στον ίδιο μου τον εαυτό.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ήταν ένα έγκλημα απέναντι και των δυονών μας.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Που σας διέταξα και σας είπα: «Γυναίκα, γύρισε σπίτι σου στον νόμιμό σου άντρα σου». Αυτό ήταν έγκλημα;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι, έτσι το νομίζω.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Δεν καταλαβαινόμαστε οι δυο εμείς.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Δεν καταλαβαινόμαστε πια, εν πάση περιπτώσει.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ποτέ, ποτέ, και στις πιο κρυφές ακόμη σκέψεις μου, δεν σας είδα αλλιώς παρά ως η σύζυγος ενός άλλου...

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι; Το πιστεύετε;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ελένη!

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ξεχνάει κανείς τόσο εύκολα τον εαυτό του.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Εγώ όχι. Είμαι ο ίδιος όπως ήμουν πάντα.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι, ναι. Ας μη μιλάμε πια για τα περασμένα. Τώρα εσείς είσαστε πνιγμένος ως τον λαιμό σε επιτροπές κι εγώ τριγυρίζω και παλεύω με βρυκόλακες, και μέσα μου και έξω μου.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Για τους απέξω σας, βεβαίως, θα σας βοηθήσω να τους κάμετε καλά. Έπειτα από όλα αυτά που με φρίκη μου έμαθα σήμερα από σας, δεν μπορώ να πάρω στη συνείδησή μου το βάρος να αφήσω να παραμείνει στο σπίτι σας μια απροστάτευτη νέα.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Βρίσκετε πως το καλύτερο θα ήταν αν μπορούσαμε να την αποκαταστήσουμε, εννοώ να την παντρεύαμε κάπως καλά.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Αναμφιβόλως. Νομίζω ότι από κάθε άποψη αυτό θα ήταν για εκείνη το πιο καλό. Η Ρεγγίνα είναι εδώ τώρα σε μια ηλικία που...

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Η Ρεγγίνα αναπτύχθηκε πολύ γρήγορα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ναι, ψέματα; Όπως τη βλέπω, που είχε μια εκπληκτικά εύρωστη ανάπτυξη από σωματικής απόψεως τότε που την ετοίμαζα για την πρώτη της μετάληψη, σαν μπήκε στα δεκατέσσερα. Πάντως, στο μεταξύ πρέπει να πάει στο σπίτι της, υπό την επίβλεψη του πατέρα της. Μα... ω, ναι. Όχι, όχι, όχι. Ο Έγκστραντ δεν είναι... Αχ, κι αυτός εκεί να μου κρύψει εμένα την αλήθεια!

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ποιος μπορεί να 'ναι; Εμπρός!

Ο Έγκστραντ μπαίνει, ντυμένος με τα καλά του.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Ε, ζητώ συμπάθειο.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Εσείς, Έγκστραντ; Εσείς;

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Ε, μα δεν ήταν έξω καμιά από τις κοπέλες και πήρα, με το συμπάθιο το θάρρος, να χτυπήσω μόνος μου.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ελάτε, ελάτε μέσα. Θέλετε να μου πείτε τίποτα;

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Όχι, όχι, ευχαριστώ πολύ. Με τον κύριο πάστορα ήθελα να μιλήσω μια στιγμούλα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Μπορώ να έχω καλό ρώτημα γιατί πρόκειται;

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Ναι, κάτω έχουμε τώρα πληρωμή, κύριε πάστορα. Χίλια σπολάτι, κυρία. Νετάραμε όλα τούτα και, λοιπόν, λέω πως θα 'ταν όμορφο και ταιριαστό, αν όλοι εμείς που δουλέψαμε έτσι ειλικρινά μαζί τόσο καιρό, λέω, να τελειώναμε με καμιά μικρούλα παράκληση απόψε βράδυ.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ναι. Ξέρετε, μάστορα Έγκστραντ, θα ήθελα πρώτα να σας κάνω μια ερώτηση. Βρίσκεστε στην πρόπουσα ψυχική διάθεση για μια τέτοια μυσταγωγία; Αισθάνεστε τη συνείδησή σας ελεύθερη και καθαρή;

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Ο Θεός βοηθός! Δεν αξίζει τον κόπο να μιλάμε για συνείδηση, κύριε πάστορα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ίσα-ίσα. Γι' αυτήν ίσα-ίσα πρέπει να μιλούμε. Για απαντάτε, λοιπόν.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Ναι. Η συνείδηση αυτή μπορεί και να 'ναι άσχημη πότε-πότε.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Καλά. Το αναγνωρίζετε τουλάχιστον. Μα μπορείτε τώρα να μου πείτε καθαρά και ξάστερα πώς έχει η υπόθεση με τη Ρεγγίνα;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Πάστορ Μάντερς.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Αφήστε εμένα, σας παρακαλώ.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Με τη Ρεγγίνα. Χριστός και Οαναγία! Δεν έπαθε βέβαια τίποτα κακό η Ρεγγίνα;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Όχι, όχι. Ας το ελπίσουμε. Εκείνο που θέλω να πω είναι: τι σχέση σας συνδέει εσάς και τη Ρεγγίνα; Εμφανίζεστε βέβαια για πατέρα της. Λοιπόν.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Ναι, ναι. Ο κύριος πάστορας τα ξέρει δα για μένα και τη συγχωρεμένη την Ιωάννα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Όχι άλλες παραμορφώσεις της αλήθειας. Η μακαρίτισσα γυναίκα σας τα ομολόγησε όλα στην κυρία Άλβινγκ προτού φύγει από την υπηρεσία της.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Πώς; Έτσι ε; Το είπε;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ήμουν για μια τέτοια μεταχείριση από σας, Ένγκστραντ; Δεν βρέθηκα πάντα μου πρόθυμος να σας συντρέξω με λόγια και με έργα, όσο ήταν από το χέρι μου; Απαντήστε μου. Δεν σας βρέθηκα;

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Ναι. Πολλές φορές θα τα 'χα φέρει κακά και ψυχρά αν δεν είχα τον πάστορα Μάντερς.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Και μου το ανταποδίδετε μ' έναν τέτοιο τρόπο; Με κάνετε και καταχωρώ ανακρίβειες στο μητρώο της εκκλησίας και έπειτα μου κρύβετε επί ολόκληρη σειρά χρόνια τις εξηγήσεις που οφείλετε και σε μένα και στην αλήθεια. Η διαγωγή σας υπήρξε εντελώς ασυγχώρητη. Και από δω κι εμπρός δεν υπάρχει τίποτα μεταξύ μας, Ένγκστραντ.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Θα είχα την άδεια να κάνω μια μικρή ερώτηση στον κύριο πάστορα;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Πώς; Ορίστε.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Δεν είναι σωστό και πρόπον για έναν άντρα να σηκώνει εκείνον που έχει πέσει κατά γης;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Βεβαίως. Εννοείται.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Κι ένας άντρας δεν χρωστάει να κρατάει τίμια τον λόγο του;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ναι, ασφαλώς. Μα σας καταλαβαίνω πολύ καλά. Ελάτε, συνεχίστε. Συνεχίστε.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Εγώ, λοιπόν, τη σήκωσα από καταγής και τη στεφανώθηκα τίμια και ειλικρινά, για να μη μάθει ο κόσμος σε τι σημείο ήτανε φτασμένη με ξένους.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Όλα αυτά τα επράξατε άριστα, εξαιρετικά. Δεν μπορώ μόνο να εγκρίνω το ότι μπορέσατε να συγκατατεθείτε να δεχθείτε χρήματα.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Χρήματα; Εγώ; Ούτε δεκάρα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Μα...

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Ναι, ναι...Για σταθείτε. Τώρα, τώρα θυμήθηκα. Η Ιωάννα, αλήθεια, είχε μερικά λεφτουδάκια. Μα εγώ ούτε να τα ξέρω καθόλου ήθελα. «Πα πα πα πα», είπα, «αυτά τα χρήματα ήταν της αμαρτίας, το παλιοχρήσαφο τούτο, τι χάρτινα .ήτανε, τι ήτανε...Θα τα πετάξουμε», είπα, «ξανά στα μούτρα αυτού του Αμερικάνου». Μα αυτός είχε χαθεί από το πρόσωπο της γης, στα πέλαγα και στις θάλασσες, κύριε πάστορα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Μπα; Έτσι, καλέ μου Ένγκστραντ;

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Μάλιστα. Και λοιπόν μείναμε σύμφωνοι, εγώ και η Ιωάννα, τα λεφτά αυτά να πάνε για να μεγαλώσει καλά το παιδί. Κι έτσι έγινε. Και μπορώ να δώσω λογαριασμό μέχρι τελευταία δεκάρα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Μα αυτό αλλάζει σημαντικότερα την υπόθεση.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Έτσι έχει το πράγμα, κύριε πάστορε. Και τολμώ να πω πως στάθηκα ένας αληθινός πατέρας για τη Ρεγγίνα, όσο μου περνούσε από το χέρι δηλαδή, γιατί είμαι κι ένας μισερός άνθρωπος, δυστυχώς.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Καλά, καλά, καλά, αγαπητέ μου Ένγκστραντ, καλά.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Κι αν τολμούσα τώρα ταπεινά να παρακαλέσω τον κύριο πάστορα να με συγχωρέσει...

ΜΑΝΤΕΡΣ: Εσείς; Όχι, όχι. Αντιθέτως, εγώ θα σας παρακαλέσω να με συγχωρέσετε.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Θεός φυλάξει!

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ναι, ναι, χωρίς άλλο. Και το κάνω με όλη μου την καρδιά. Σας ζητώ συγγνώμη που έσφαλα τόσο στην κρίση μου για σας. Και ήθελα να μπορέσω να σας αποδείξω και έμπρακτα την ειλικρινή μου μετάνοια και την εύνοιά μου για σας.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Θα το ήθελε ο κύριος πάστορας;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Με την πιο μεγάλη μου ευχαρίστηση.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Ναι, γιατί ίσα-ίσα που παρουσιάζεται τώρα μια κατάλληλη ευκαιρία με τα ευλογημένα τούτα χρήματα που μπόρεσα να βάλω κατά μέρος από τη δουλειά μου εδώ έξω. Λέω να ανοίξω μέσα στην πόλη ένα είδος κέντρο για ναυτικούς.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ναι, ναι. Θα το σκεφτούμε καλύτερα αυτό το ζήτημα. Το σχέδιό σας μου αρέσει πάρα πολύ. Μα τώρα πηγαίνετε κάτω και ετοιμάστε τα όλα και ανάψτε και κεριά, που να έχει λιγάκι εορτάσιμη όψη το

πράγμα. Και θα περάσουμε μια ευλαβική στιγμή μαζί, αγαπητέ μου Ένγκστραντ. Γιατί τώρα το πιστεύω πως έχετε την πρόπουσα ψυχική διάθεση.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Το ίδιο θαρρώ κι εγώ. Ναι, ναι. Και λοιπόν... χαιρετε, κυρία, και σας ευχαριστώ για όλα. Όσο για τη Ρεγγίνα μου, της μακαρίτισσας της Ιωάννας το παιδί... Είναι παράξενο τούτο, μα είναι σαν να είναι ριζωμένη η ίδια μέσα στα φυλλοκάρδια μου. Ναι, μα τω Θεώ, έτσι είναι. Έτσι.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Τι λέτε λοιπόν γι' αυτόν τον άνθρωπο, κυρία Άλβινγκ; Ήταν μια εντελώς, εντελώς άλλη εξήγηση αυτή που μας δόθηκε, ε;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι, ασφαλώς.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Βλέπετε τι εξαιρετικά προσεκτικός πρέπει να 'ναι κανείς για να καταδικάσει έναν συνάνθρωπό του; Μα είναι επίσης και μια βαθύτατη χαρά να παραδέχεται κανείς πως έκαμε λάθος. Εσείς τι λέτε;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Λέω πως είστε και θα παραμείνετε ένα μεγάλο παιδί, πάστορα Μάντερς.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Εγώ;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι. Και λέω πως θα μπορούσε να μου 'ρθει διάθεση να σας αγκαλιάσω.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Όχι, όχι! Μη, μη! Ο Θεός να σας έχει καλά. Μα τέτοιες διαθέσεις...

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Δεν είναι δα για να τρομάζετε μαζί μου.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Έχετε πότε-πότε έναν τόσο υπερβολικό τρόπο να εκφράζεστε. Ας μαζέψω τώρα τα έγγραφα, να τα βάλω στην τσάντα μου. Και τώρα σας χαιρετώ για εν τω μεταξύ. Και τον νου σας, ε; Τον νου σας. Άμα γυρίσει ο Όσβαλντ... Αργότερα θα ξανανέβω να σας δω πάλι.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όσβαλντ! Στο τραπέζι είσαι ακόμα;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ήθελα να τελειώσω πρώτα το πούρο μου.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Έλεγα πως είχες βγει για καμιά βολτίτσα.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Με τέτοιο καιρό; Ο πάστορ Μάντερς ήταν που έφυγε πριν;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι. Κατέβηκε στο άσυλο.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Α...

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όσβαλντ, μην πίνεις πολύ απ' αυτό το λικέρ. Είναι πολύ δυνατό, αγόρι μου.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Κάνει καλό για την υγρασία, μητέρα.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Δεν θα προτιμούσες να 'ρχόσουν εδώ μαζί μου;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Μα αφού δεν κάνει να καπνίζω.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ε, πούρο, ξέρεις δα, μπορείς να καπνίσεις.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Καλά, καλά. Τότε έρχομαι. Μια γουλίτσα μονάχα ακόμη. Πού πήγε ο πάστορας;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Μα δεν σου είπα; Στο άσυλο κατέβηκε.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Α, ναι, ναι. Καλά λες.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Δεν θα 'πρεπε να κάθεται τόση ώρα στο τραπέζι, Όσβαλντ.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Το βρίσκω τόσο όμορφο, μητέρα. Σκέψου, για μένα που γύρισα σπίτι, να κάθομαι στο τραπέζι της μανούλας μου, στο δωμάτιο της μανούλας μου, και να τρώω τα ωραία φαγητά της μανούλας μου.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Αγαπημένο μου παιδί.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Μπορώ να καθίσω πλάι σου, μητέρα;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ε, έλα, αγόρι μου.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Πρέπει να σου πω κάτι, μητέρα.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Λέγε.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Δεν αντέχω πια να το κρατάω μέσα μου.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Τι πράγμα Όσβαλντ;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ε, μη σηκώνεσαι, μητέρα. Να το πάρεις ήρεμα το ζήτημα. Δεν είμαι αληθινά άρρωστος, έτσι που εννοεί συνήθως ο κόσμος την αρρώστια. Μητέρα, είμαι διανοητικά τσακισμένος, καταστραμμένος. Δεν θα μπορέσω να ξαναδουλέψω ποτέ πια.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Θα διορθωθεί εδώ, αγαπημένο μου παιδί. Δεν είναι παρά μια υπερκόπωση. Πίστεψέ με.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Έτσι πίστευα κι εγώ στην αρχή. Μα δεν είναι αυτό.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Έλα, πες τα μου. Πες τα μου όλα, από την αρχή μέχρι τέλος.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ναι, κι εγώ αυτό θέλω.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Πότε το πρωτοπρόσεξες;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Μόλις ξαναγύρισα στο Παρίσι, την τελευταία φορά που είχα έρθει εδώ. Άρχισα να νιώθω κάτι φριχτούς πόνους στο κεφάλι, ιδίως εδώ πίσω. Έτσι μου φαινότανε, θαρρείς και μου έσφιγγε μια τανάλια το κεφάλι εδώ, από τον σβέρκο ως απάνω στην κορφή. Στο τέλος έστειλα και φώναξα τον γιατρό. Και απ' αυτόν έμαθα την αλήθεια.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Δηλαδή; Τι;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ήταν ένας από τους πρώτους γιατρούς του Παρισιού. Με έβαλε και του περιέγραψα τι αισθανόμουν και ύστερα άρχισε να μου κάνει ένα σωρό ερωτήσεις που μου φαινότανε εντελώς άσχετες με το ζήτημα. Δεν καταλάβαινα πού ήθελε να καταλήξει.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Λοιπόν;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Στο τέλος μου είπε: «Υπάρχει κάτι το σκουληκιασμένο εκ γενετής μέσα σας». Μεταχειρίστηκε ακριβώς τη λέξη «vermoulu».

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Τι εννοούσε;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Κι εγώ δεν τον κατάλαβα και τον παρακάλεσα να μου εξηγήσει καλύτερα. Και τότε ο γέρο-κυνικός μου είπε...

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Τι σου είπε;

ΟΣΒΑΛΝΤ: «Αμαρτίαι γονέων παιδεύουσι τέκνα».

ΟΣΒΑΛΝΤ: Λίγο έλειψε να του δώσω μια στα μούτρα.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Αμαρτίαι γονέων...

ΟΣΒΑΛΝΤ: Πώς σου φαίνεται; Φυσικά τον διαβεβαίωσα ότι ήταν απολύτως αδύνατο να γίνεται λόγος για κάτι τέτοιο.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Λες να άλλαξε γνώμη;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Α, αυτός το δικό του. Και μόνον σαν έβγαλα πια τα γράμματά σου και του μετάφρασα όλα τα σημεία που μιλούσανε για τον πατέρα...

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Τότε...

ΟΣΒΑΛΝΤ: Τότε αναγκάστηκε φυσικά να παραδεχτεί πως είχε πέσει έξω. Και τότε πια έμαθα την αλήθεια. Την ακατανόητη αλήθεια. Την ευτυχισμένη μου, αυτή όλο ενθουσιασμούς, νεανική ζωή με τους συναδέλφους μου, έπρεπε να τη στερηθώ. Αυτή, λέει, με είχε τσακίσει. Δικό μου λοιπόν το φταίξιμο.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όχι, όχι, Όσβαλντ. Όχι. Αυτό, αυτό μην το πιστεύεις.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Να ήτανε τουλάχιστον κάτι κληρονομικό, κάτι που να μην έφταιγε κανένας ο ίδιος. Μα έτσι... μ' έναν τόσο άθλιο, κουτό, επιπόλαιο τρόπο να χάσεις τζάμπα την ευτυχία σου, την υγεία σου, τα πάντα στον κόσμο, το μέλλον σου, τη ζωή σου...

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όχι, όχι, αγαπητό μου παιδί. Όχι, ευλογημένο μου παιδί. Δεν είσαι τόσο άσχημα που νομίζεις.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ω, δεν ξέρεις εσύ. Κι έπειτα να σκέφτομαι, μητέρα, πως θα σε ποτίσω εσένα όλη αυτή τη θλίψη. Πολλές φορές το ευχόμουν, σχεδόν το έλπιζα, πως στο βάθος δεν νοιαζόσουν και για μένα τόσο πολύ.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Εγώ όσβαλντ; Μονάκριβό μου παιδί, που είσαι το μόνο που έχω, το μόνο που νοιάζομαι στον κόσμο!

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ναι, ναι, ναι. Το βλέπω. Το βλέπω πολύ καλά σαν είμαστε στο σπίτι μας. Το βλέπω. Ναι. Και είναι από τα πιο αβάσταχτα για μένα αυτό. Μα τώρα, τώρα τα ξέρεις πια. Ας μη μιλήσουμε άλλο γι' αυτό το θέμα σήμερα. Δεν αντέχω να τα σκέφτομαι όλη μέρα συνέχεια. Πες να μου φέρουνε κάτι να πω, μητέρα.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Να πεις; Τι να πεις τώρα;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Α, ό,τι να 'ναι. Ό,τι να 'ναι. Θα βρίσκεται λίγο κρύο ποντς στο σπίτι;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ε, καλά, Όσβαλντ...

ΟΣΒΑΛΝΤ: Κάνε μου τη χάρη, μητέρα. Μη λες όχι. Πρέπει να πω κάτι για να πνίξω μέσα μου αυτές τις σκέψεις που με τρώνε. Έπειτα η σκοτεινιά εδώ μέσα, η σκοτεινιά, αυτή η ασταμάτητη βροχή... Βδομάδες, μήνες ολόκληρους μπορεί να βαστάξει. Να μη βλέπεις καμιά σταλιά ήλιο ποτέ.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όσβαλντ, σκέφτεσαι να μου φύγεις;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Όχι. Δεν σκέφτομαι τίποτα. Δεν μπορώ τίποτα να σκεφτώ.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Χτύπησε η κυρία;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι. Άκου, Ρεγγίνα, φέρε μας μια μικρή μπουτίλια σαμπάνια.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Μάλιστα, κυρία.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Αυτό είναι. Το 'ξερα εγώ πως η μητέρα δεν θα άφηνε το παιδί της να τη βγάλει ξεροσφύρι.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Φτωχέ μου, αγαπημένο μου Όσβαλντ, πώς θα μπορούσα να σου αρνηθώ τίποτα τώρα;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Αλήθεια, μητέρα; Με τα σωστά σου το λες;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ε, τι δηλαδή;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ότι δεν θα μπορούσες να μου αρνηθείς τίποτα.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Καλέ μου Όσβαλντ...

ΡΕΓΓΙΝΑ: Να την ανοίξω;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Όχι, ευχαριστώ. Την ανοίγω μόνος μου.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όστε τι ήθελες να πεις; Να μη σου αρνηθώ...

ΟΣΒΑΛΝΤ: Άσε πρώτα να πιούμε, μητέρα.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι... όχι, εγώ δεν θέλω. Ευχαριστώ. Όχι για μένα.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Για μένα, τότε.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Λοιπόν, πες μου.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Αλήθεια, για πες μου. Σαν να μου φανήκατε εσύ και ο πάστορ κάπως... κάπως παράξενοι, πολύ σιωπηλοί στο τραπέζι.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Το πρόσεξες;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Μμμ... Μητέρα, για πες μου. Τι σκέφτεσαι για τη Ρεγγίνα;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Τι.. Τι σκέφτομαι;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ναι. Δεν είναι θαυμάσια;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Α, Όσβαλντ, εσύ δεν την ξέρεις τόσο καλά όσο εγώ.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Μητέρα, μητέρα... Η Ρεγγίνα είναι η μόνη μου σωτηρία.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Τι θες να πεις;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Δεν μπορώ να βαστάξω μόνος μου πια αυτό το μαρτύριο.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Μα δεν έχεις εδώ τη μάνα σου πλάι σου;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ναι, ναι, ναι. Το σκέφτηκα κι εγώ αυτό. Αυτό άλλωστε και γύρισα κοντά σου. Μα δεν γίνεται τίποτα έτσι, το βλέπω. Δεν γίνεται τίποτα. Δεν την υποφέρω τη ζωή εδώ πέρα. Πρέπει να ζήσω αλλιώς, μητέρα. Γι' αυτό πρέπει να φύγω από κοντά σου. Δεν θέλω να σε έχω να τα βλέπεις όλα αυτά.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Τι, Όσβαλντ;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Τι θες; Τι θες;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Θέλω... Θέλω τον γιο μου χαρούμενο. Αυτό θέλω. Δεν θέλω να κάθεται εδώ χάρμω και να... Ρεγγίνα! Ρεγγίνα! Άλλη μια σαμπάνια. Ρεγγίνα, μια μεγάλη μπουκάλια.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Μητέρα, δεν χαίρεσαι να τη βλέπεις; Τι ζωντάνια, όλο υγεία...

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όσβαλντ! Κάθισε. Ας συζητήσουμε με την ησυχία μας. Έλα Όσβαλντ.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Σαν την είδα αυτή τη θαυμάσια, την όμορφη και υγιέστατη κοπέλα να στέκει μπροστά μου εκεί... Πρωτύτερα ούτε την είχα προσέξει. Μα τώρα, σαν την είδα να στέκεται εκεί, έτοιμη να με δεχτεί με ανοιχτές αγκάλες...

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όσβαλντ!

ΟΣΒΑΛΝΤ: Τότε κατάλαβα πως σ' αυτήν υπήρχε σωτηρία. Γιατί σ' αυτήν είδα πως υπήρχε η χαρά της ζωής.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Χαρά της ζωής... Μπορεί να υπάρξει σωτηρία σ' αυτό.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Με συγχωρείτε που άργησα.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Φέρε ένα ποτήρι ακόμη, Ρεγγίνα.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Ορίστε. Εκεί είναι το ποτήρι της κυρίας, κύριε Άλβινγκ.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Μα φέρε ένα και για σένα, Ρεγγίνα.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Θα το ήθελε η κυρία;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ε, φέρε ένα άλλο ποτήρι ακόμα, Ρεγγίνα.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Πρόσεξε το βάδισμά της. Πόσο σταθερό και θαρραλέο.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όχι. Αυτό δεν γίνεται, Όσβαλντ.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Είναι τελειωμένο ζήτημα. Το βλέπεις. Δεν ωφελεί να επιμένεις.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Κάθισε, Ρεγγίνα.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι, κάθισε.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όσβαλντ, τι έλεγες λοιπόν για τη χαρά της ζωής;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ναι. Εννοούσα μόνο ότι ο κόσμος εδώ διδάσκεται να πιστεύει πως η εργασία είναι μια κατάρτα Θεού και μια τιμωρία αμαρτιών, και πως η ζωή είναι κάτι το θλιβερό, το θλιβερό που όσο γρηγορότερα απαλλαχτεί κανείς τόσο το καλύτερο.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Μια κοιλάδα των στεναγμών. Ε, και προσπαθούμε δα με όλη μας την ψυχή να την κάνουμε έτσι.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Μητέρα, το έχεις προσέξει πως όλα όσα ζωγράφισα περιστρέφονται γύρω στη χαρά της ζωής; Πάντοτε και παντού για τη χαρά της ζωής. Φως και ήλιος είναι και ατμόσφαιρα γιορτινή και χαρούμενων ανθρώπων πρόσωπα που λάμπουν. Γι' αυτό είναι που τρομάζω να μείνω εδώ πέρα.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Τρομάζεις; Τι πράγμα σε τρομάζει εδώ μέσα;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Τρομάζω μην τυχόν κι ό,τι είναι ξυπνημένο μέσα μου γυρίσει εδώ πέρα σε αθλιότητα.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Πιστεύεις πως αυτό θα συνέβαινε;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Είμαι απόλυτα βέβαιος. Ζεις εδώ στον τόπο μας την ίδια ζωή όπως έξω, κι ωστόσο πάλι δεν θα είναι η ίδια ζωή.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Τώρα βλέπω καθαρά...

ΟΣΒΑΛΝΤ: Τι βλέπεις;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Τώρα μπορώ να μιλήσω.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Δεν σε καταλαβαίνω, μητέρα.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Μήπως εγώ θα πρέπει να πηγαίνω;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όχι. Μείνε. Τώρα μπορώ να μιλήσω. Τώρα θα τα μάθεις όλα, παιδί μου, κι ύστερα κρίνε μόνος σου. Όσβαλντ. Ρεγγίνα.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Σιωπή! Ο πάστορας.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ω, να! Είχαμε μια πραγματικά πολύ ευχάριστη στιγμή τώρα εκεί κάτω.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Κι εμείς επίσης.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ο Ένγκστραντ πρέπει να βοηθηθεί σ' αυτό το μέρος που θα κάνει για τους ναυτικούς. Η Ρεγγίνα πρέπει να φύγει, να πάει μαζί του, να του σταθεί βοήθεια.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Όχι, ευχαριστώ, κύριε πάστορ.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Πώς; Εδώ; Και με το ποτήρι στο χέρι;

ΡΕΓΓΙΝΑ: Pardon.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Η Ρεγγίνα θα φύγει μαζί μου, κύριε πάστορ.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Θα φύγει. Με εσάς;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ναι. Και σαν σύζυγός μου, αν το απαιτήσει.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Πολυεύσπλαχνε Κύριε!

ΡΕΓΓΙΝΑ: Γι' αυτό δεν μου πέφτει λόγος εμένα, κύριε πάστορ.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ή θα μείνει εδώ, αν μείνω κι εγώ.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Μένω σαν απολιθωμένος.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Τίποτα απ' αυτά δεν θα συμβεί. Γιατί τώρα μπορώ να μιλήσω ελεύθερα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Αυτό δεν πρέπει να το κάνετε. Όχι, όχι, όχι!

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Και πρέπει και θα το κάμω. Και μάλιστα δεν θα καταστραφεί και κανένα ιδανικό.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Μητέρα, κάτι μου κρύβετε εδώ μέσα.

Ακούγονται φωνές και αναστάτωση απ' έξω. Η Ρεγγίνα και ο Όσβαλντ στρέφονται προς το παράθυρο.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Ακούστε! Τι θόρυβος είναι αυτός;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Τι γίνεται; Από που έρχεται αυτή η κάψα;

ΡΕΓΓΙΝΑ: Πυρκαγιά! Το άσυλο καίγεται.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Καίγεται.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Καίγεται.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Φωτιά.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Αδύνατον! Μα τώρα δα ήμουνα εκεί κάτω.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Το καπέλο μου.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Το σάλι μου, Ρεγγίνα.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Του πατέρα το άσυλο!

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Καίγεται ολόκληρο.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Τρομακτικό κυρία Άλβινγκ. Η τιμωρία λάμπει πάνω στον οίκο τούτο της ανωμαλίας.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι, βέβαια. Πάμε Ρεγγίνα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Θα' ναι και ανασφάλιστο.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

Το ορφανοτροφείο έχει καεί. Στο ίδιο δωμάτιο, η κυρία Άλβινγκ κοιτάζει προς τα έξω. Η Ρεγγίνα μπαίνει από την τραπεζαρία.

Μετά την πυρκαγιά.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Καήκανε όλα.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Καίει ακόμα στα υπόγεια.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Και δεν έρχεται ο Όσβαλντ. Δεν υπάρχει τίποτα πια για να σωθεί.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Να κατέβω να του πάω το καπέλο του.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ούτε το καπέλο του δεν πήρε;

ΡΕΓΓΙΝΑ: Όχι. Έξω κρέμεται.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Άσε τότε. Όπου να 'ναι θα 'ρθει. Ας πάω να δω μοναχή μου.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Αχ! Δεν είναι εδώ η κυρία Άλβινγκ;

ΡΕΓΓΙΝΑ: Μόλις κατέβηκε στον κήπο.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Τρομερή νύχτα. Δεν έχω ζήσει τέτοια στη ζωή μου.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Ναι. Φριχτό δυστύχημα, δεν είναι, κύριε πάστορ;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Μη μου λέτε γι' αυτό. Ούτε να το σκεφτώ δεν θέλω.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Πώς να συνέβη άραγε;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Μη με ρωτάτε, δεσποινίς Ένγκστραντ. Μήπως... μήπως κι εσείς;... Μα δεν φτάνει το δικό μου μπλέξιμο που ο πατέρας σας...

ΡΕΓΓΙΝΑ: Τι έκανε;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Που....μα μου'κανε το κεφάλι καζάνι.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Κύριε πάστορα. Κύριε πάστορα!

ΜΑΝΤΕΡΣ: Και εδώ ακόμη θα με κυνηγάτε;

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Ναι, που να πάρει και να... Φωτιά στη γλώσσα μου! Όμως τούτο είναι πολύ κακό μπλέξιμο, κύριε πάστορ.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Δυστυχώς, δυστυχώς.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Τι τρέχει;

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Εκείνη η παράκληση είναι, που βλέπεις, τα 'κανε όλα τούτα. [Απευθύνεται στη Ρεγγίνα] Σώπα εσύ, παιδί μου. Και τον πιάσαμε τον κούκο!

Και να 'μαι εγώ ο αίτιος που γίνηκε ο πάστορ Μάντερς αίτιος για ένα τέτοιο κακό.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Μα σας διαβεβαιώνω, είπα Ένγκστραντ...

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Μα σάματις ήτανε και κανένας άλλος εκεί, εξόν από σας, κύριε πάστορα, που ανακατεύτηκε κάτω με τα κεριά.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ναι; Το υποστηρίζετε εσείς αυτό; Μα εγώ δεν θυμάμαι καθόλου να 'πιασα στα χέρια μου κεριά.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Κι εγώ που το είδα ολοκάθαρα που ο πάστορας έπιασε τη λαμπάδα και την ξεφτίλισε με το δάχτυλό του και πέταξε την καύτρα κάτω στα ροκανίδια. Και λοιπόν ήτανε και ανασφάλιστο, κύριε Πάστορα ε;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ε, ω, όχι, όχι, όχι, όχι. Σας το είπα δα, σας το είπα.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Αδύνατο να πειστεί να φύγει από κει κάτω...

ΜΑΝΤΕΡΣ: Α, ήρθατε, κυρία.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Πάστορ Μάντερς, θα φύγετε αμέσως με το βαπόρι;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ναι. Σε καμιά ώρα θα περάσει.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Κάντε μου τη χάρη και ξαναπάρτε μαζί σας όλα τα χαρτιά. Δεν θέλω πια να ακούσω λέξη γι' αυτό το ζήτημα. Έχω τόσα άλλα πράγματα να σκέφτομαι. Αργότερα θα σας στείλω ένα πληρεξούσιο να κανονίσετε τα πάντα όπως θέλετε εσείς.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Με μεγάλη μου ευχαρίστηση. Θα το αναλάβω. Ο αρχικός προορισμός του κληροδοτήματος πρέπει δυστυχώς να αλλάξει εντελώς τώρα.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όπως θέλετε. Εμένα μου είναι εντελώς αδιάφορα πια όλα αυτά.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Μην ξεχνάτε τον οίκο μου για τους ναυτικούς, κύριε πάστορα.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Ναι, ασφαλώς. Είναι μια ιδέα. Μα πρέπει να εξεταστεί με προσοχή.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Ναι, τι προσοχή, προσοχή... Α, φωτιά στη γλώσσα μου!

ΜΑΝΤΕΡΣ: Και δυστυχώς τώρα δεν ξέρω και πόσο καιρό θα μπορώ να ανακατεύομαι μ' αυτά τα ζητήματα, αν η κοινή γνώμη δεν με αναγκάσει να παραιτηθώ. Το παν εξαρτάται από τα αποτελέσματα των ανακρίσεων για την πυρκαγιά.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Τι λέτε τώρα;

ΜΑΝΤΕΡΣ: Και το αποτέλεσμα κανείς δεν μπορεί να το προδικάσει.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Ναι, πως, μπορεί και πολύ καλά μπορεί. Γιατί εδώ είναι ο Γιάκομπ Ένγκστραντ. Ο Γιάκομπ ο Ένγκστραντ είναι σαν τον άγγελο της σωτηρίας κύριε Πάστορ.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Όχι, όχι, όχι. Αυτό ασφαλώς δεν μπορώ να το δεχτώ.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Τον ξέρω καλά εγώ έναν που πήρε το φταίξιμο αλλουνού απάνω του μια άλλη φορά πριν.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Γιάκομπ, είστε ένας σπάνιος άνθρωπος. Ναι, και η βοήθεια για το ναυτικό σας άσυλο θα σας δοθεί. Γι' αυτό να είστε εντελώς βέβαιος. Και τώρα να πηγαίνουμε. Θα ταξιδέψουμε μαζί οι δυο.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Ε, να 'ρθεις μαζί μου, Ρεγγίνα. Θα ζήσεις ζωή χαρισάμενη.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Merci.

ΜΑΝΤΕΡΣ: Έχετε γεια, κυρία Άλβινγκ. Και είθε πολύ σύντομα το πνεύμα της τάξεως και της νομιμότητος να βασιλέψει σ' αυτό το σπίτι.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Στο καλό, πάστορα Μάντερς.

ΕΝΓΚΣΤΡΑΝΤ: Έχε γεια, παιδί μου, Ρεγγίνα. Κι αν τυχόν σου συμβεί τίποτα, τον Γιάκομπ τον Ένγκστραντ ξέρεις πού θα τον βρεις. Και το κέντρο μου για τους θαλασσινούς θα το βγάλουμε «Οίκο Αυλικού Ακόλουθου».

ΜΑΝΤΕΡΣ: Έλα, έλα πια αγαπητέ μου Ένγκστραντ. Έχετε γεια. Έχετε γεια.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Για ποιο...για ποιο κέντρο έλεγε;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Για ένα είδος άσυλο που θέλει ν' ανοίξουνε με τον πάστορα Μάντερς.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Θα καεί κι αυτό, όπως καήκανε όλα τούτα εδώ πέρα.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Πώς σου ήρθε αυτή η ιδέα;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Όλα θα καούν. Δεν θα απομείνει τίποτα απ' ό,τι θυμίζει τον πατέρα. Κι εγώ ο ίδιος τριγυρίζω εδώ χάμω και καίγομαι.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Είσαι στ' αλήθεια άρρωστος, ευλογημένο μου παιδί.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Κλείστε, κλείστε όλες τις πόρτες. Αχ, αυτή η θανάσιμη αγωνία!

ΡΕΓΓΙΝΑ: Είναι άρρωστος ο κύριος;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Κλείσε, κλείσε, Ρεγγίνα. Έλα. Έτσι. Τώρα θα καθίσω κοντά σου.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ναι, κάθισε. Κάθισε. Κι η Ρεγγίνα. Η Ρεγγίνα να μείνει εδώ. Η Ρεγγίνα θα είναι διαρκώς κοντά μου. Εσύ θα μου κάνεις τη χάρη, Ρεγγίνα. Θα μου την κάνεις;

ΡΕΓΓΙΝΑ: Δεν καταλαβαίνω.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Και τώρα, φτωχό μου, βασανισμένο μου παιδί, θα ελαφρώσω το βάρος που πιέζει την ψυχή σου.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Εσύ, μητέρα;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όλα αυτά που ονομάζεις τύψεις και μεταμέλειες και κατηγορίες.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Και νομίζεις πως θα μπορούσες;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι, Όσβαλντ. Τώρα μπορώ. Όταν μίλησες πριν για τη χαρά της ζωής, τότε μου φάνηκε σαν να φωτιζόταν μ' ένα καινούργιο φως ολόκληρη η ζωή μου.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Δεν καταλαβαίνω λέξη απ' όλα αυτά.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Έπρεπε να είχες γνωρίσει τον πατέρα σου σαν ήταν νεαρός υπολοχαγός. Εκεί να 'βλεπες τη χαρά της ζωής.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ναι, ναι, αυτό το ξέρω.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Τι ασυγκράτητη ορμή! Τι πλημμύρισμα ζωής!

ΟΣΒΑΛΝΤ: Και ύστερα;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ο φτωχός ο πατέρας δεν βρήκε ποτέ μια διέξοδο σ' εκείνη την πανίσχυρη χαρά της ζωής που κλεινότανε μέσα του. Και ατμόσφαιρα χαράς ούτε κι εγώ του έδωσα στο σπίτι.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ούτε κι εσύ;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Με είχανε διδάξει μερικά πράγματα για καθήκοντα και για τέτοια. Τα πάντα καταλήγανε σε καθήκοντα. Σε καθήκοντα δικά μου, σε καθήκοντα δικά του. Φοβάμαι πως έκανα τη ζωή στο σπίτι ανυπόφορη για τον φτωχό σου τον πατέρα, Όσβαλντ.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Γιατί δεν μου 'γραψες τίποτα απ' όλα αυτά;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Γιατί τότε δεν τα 'βλεπα έτσι ώστε να μπορώ να τα θίξω σε σένα.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Και πώς τα 'βλεπες τότε;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Δεν έβλεπα παρά τούτο: πως ο πατέρας σου ήταν ένας αφανισμένος άνθρωπος από προτού να γεννηθείς εσύ. Και το μυαλό μου νύχτα-μέρα δεν έφευγε από το πως η Ρεγγίνα ήταν μέσα σ' αυτό το σπίτι τόσο δική μου όσο και το ίδιο μου το παιδί.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Η Ρεγγίνα;!

ΡΕΓΓΙΝΑ: Εγώ;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι. Τώρα το ξέρετε κι οι δυο σας.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Η Ρεγγίνα;!

ΡΕΓΓΙΝΑ: Ωστε η μητέρα μου ήταν μια τέτοια λοιπόν.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Η μητέρα σου ήταν εξαιρετη, Ρεγγίνα.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Μα καλά ήταν μια τέτοια λοιπόν, παρ' όλα αυτά. Ναι, κι εμένα μου περνούσε πότε-πότε απ' τον νου, μα... Μάλιστα, κυρία... Έχω τότε την άδειά σας να φύγω αμέσως τώρα;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ρεγγίνα, δεν υπήρξα ειλικρινής απέναντί μου.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Όχι βέβαια. Θα 'ταν αμαρτία να το 'λεγε κανείς. Αν το ήξερα πως ο Όσβαλντ είναι τόσο άρρωστος τότε... Και έπειτα τώρα, ωχχχ... δεν μπορεί να γίνει και τίποτα σοβαρό μεταξύ μας... Όχι, δεν μπορώ, μα την αλήθεια, να κάθομαι εδώ στην εξορία του Αδάμ να ξεθεώνομαι μ' αρρώστους.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ούτε κι όταν πρόκειται για έναν δικό σου άνθρωπο, Ρεγγίνα;

ΡΕΓΓΙΝΑ: Ούτε, μα την αλήθεια μου, ούτε. Ένα φτωχό κορίτσι πρέπει να ζήσει τα νιάτα του, γιατί σε μια στιγμή μπορεί να βρεθεί στους πέντε δρόμους προτού το καλοπάρει μυρουδιά. Και έχω κι εγώ απ' τη χαρά της ζωής μέσα μου, κυρία.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι, δυστυχώς. Μόνο κοίτα μην πάρεις στραβό δρόμο, Ρεγγίνα.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Αχ, κι έτσι αν γίνει, πάει να πει πως έτσι θα 'τανε να γίνει. Αν ο Όσβαλντ μοιάζει του πατέρα του, τότε βέβαια κι εγώ μοιάζω της μητέρας μου, φαντάζομαι. Μπορώ να μάθω, κυρία, αν ο πάστορ Μάντερς ξέρει τίποτα απ' αυτά για μένα;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ο πάστορ Μάντερς τα ξέρει όλα.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Τότε ας κοιτάξω, αλήθεια, να φύγω το γρηγορότερο με το βαπόρι. Ο πάστορας είναι τόσο ευγενικός, να συνεννοηθεί κανένας μαζί του. Κι έπειτα, μα την αλήθεια, μου φαίνεται έχω κι εγώ ίσα δικαιώματα για μερικά από εκείνα τα χρήματα, όσα κι αυτός ο απαίσιος ο μαραγκός.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ρεγγίνα, τώρα το βλέπω καλά. Βαδίζεις στην καταστροφή σου.

ΡΕΓΓΙΝΑ: Α, adieu.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Έφυγε;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Αυτό ήτανε πολύ άσχημο, μου φαίνεται.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όσβαλντ, αγαπημένο μου παιδί, σε συγκλόνισαν όλα αυτά ε;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ε; Πώς σου περνάει τέτοια ιδέα; Φυσικά μου ήταν πάρα πολύ αναπάντεχα, μα κατά βάθος με αφήνουνε τελείως αδιάφορο.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Αδιάφορο που ο πατέρας σου ήτανε τόσο ανείπωτα δυστυχής.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ο Πατέρας μου, ο πατέρας μου, ο πατέρας μου! Μήπως τον ε γνώρισα ποτέ μου; Τίποτα άλλο δεν θυμάμαι απ' αυτόν παρά πως μια φορά με έκανε να αισθανθώ αναγούλα.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Αυτό είναι φοβερό. Δεν θα νιώθει λοιπόν, παρ' όλα αυτά, ένα παιδί αγάπη για τον πατέρα του;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Άμα ένα παιδί δεν έχει τίποτα να ευγνωμονεί τον πατέρα του; Άμα δεν τον γνώρισε ποτέ του; Μένεις ακόμα με την παλιά αυτή πρόληψη, εσύ που κατά τ' άλλα είσαι τόσο φωτισμένη;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Και δεν θα 'τανε παρά μονάχα πρόληψη;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Αυτό θα μπορεί να το καταλάβεις και μόνη σου, μητέρα. Είναι κι αυτή μια από αυτές τις ιδέες που έχουνε μεγάλη πέραση στον κόσμο. Λες και είναι...

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Βρυκόλακες.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ναι, μπορείς σίγουρα να τις πεις βρυκόλακες.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όστε λοιπόν ούτε εμένα με αγαπάς;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ναι, ναι... Όλα αυτά είναι σχήματα λόγου. Δεν πρέπει να ξεχνάς πως είμαι ένα άρρωστο πλάσμα, μητέρα. Δεν μπορώ να ασχολούμαι και πολύ με τους άλλους. Έχω αρκετά να ασχολούμαι με τον εαυτό μου.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Θα 'μαι υπομονετική...

ΟΣΒΑΛΝΤ: Και χαρούμενη. Χαρούμενη, μητέρα.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι, αγόρι μου. Και χαρούμενη. Έχεις δίκιο. Σε απάλλαξα λοιπόν τώρα από όλες εκείνες τις τύψεις και τις αυτοκατηγορίες σου;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ναι, ναι. Ήτανε καλό που ανέτρεψες όλες αυτές τις αβάσιμες ιδέες που μου είχανε μπει. Άμα τώρα μπορέσω και ξεπεράσω και το άλλο...Ας, ας μιλήσουμε τώρα, μητέρα.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι, ας μιλήσουμε.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Και θα βγει κι ο ήλιος και θα το μάθεις κι εσύ και δεν θα 'χω πια αυτή την αγωνία.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ε; Τι είναι; Τι είναι αυτή η αγωνία και το τόσο τρομερό;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Δεν πρέπει να βάλεις τις φωνές, μητέρα. Μ' ακούς; Μου δίνεις τον λόγο σου; Θα καθίσουμε και θα συζητήσουμε εντελώς ήρεμα. Μου δίνεις τον λόγο σου, μητέρα;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ναι, σου τον δίνω. Μίλησε μονάχα.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Καλά. Μάθε λοιπόν πως αυτά με την κούρασή μου, που δεν βαστώ να συγκεντρώσω το μυαλό μου να δουλέψω, όλα αυτά δεν είναι η καθαυτό αρρώστια μου.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ποια είναι τότε η καθαυτό αρρώστια σου;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Αυτή η αρρώστια που πήρα κληρονομιά. Αυτή εδώ μέσα φωλιάζει.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όσβαλντ!

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ναι, ναι, ναι. Μη, μη φωνάζεις. Δεν αντέχω τις φωνές. Ναι, σου λέω, εδώ μέσα φωλιάζει και παραμονεύει και μπορεί να ξεσπάσει από ώρα σε ώρα, από στιγμή σε στιγμή. Ήσυχα, είπαμε. Ήσυχα. Σιγά, ναι, αυτή είναι η κατάσταση μου.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Αυτό δεν είναι αλήθεια. Όχι, όχι είναι αδύνατον.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Έπαθα έναν παροξυσμό εκεί κάτω, αλλά μου πέρασε σύντομα. Μόλις έμαθα όμως τι μου είχε συμβεί, με κυρίεψε αγωνία τόσο αβάσταχτη, τόσο εφιαλτική. Έφυγα αμέσως να 'ρθω στο σπίτι μας, κοντά σε σένα, όσο πιο γρήγορα γινότανε.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Μωρό μου, έχει τη manούλα του να το φροντίζει...

ΟΣΒΑΛΝΤ: Όχι, όχι...Ποτέ. Αυτό είναι ίσα ίσα που δεν θέλω. Ούτε και να το φανταστώ δεν υποφέρω πως μπορεί να κείτομαι έτσι για χρόνια, να γίνω γέρος, να ασπρίσουν τα μαλλιά μου. Κι έπειτα μπορεί να πεθάνεις εσύ πριν από μένα. Γιατί δεν είναι κατ' ανάγκην απαραίτητο να τελειώσει με άμεσο θάνατο, είπε ο γιατρός. Το είπε «μαλάκυνση του εγκεφάλου» ή κάτι τέτοιο. Βρίσκω πως ηχεί τόσο όμορφα στ' αυτιά αυτή η έκφραση. Μου φέρνει πάντοτε στον νου βελούδινα μεταξωτά, χρώμα κόκκινο κερασί, κάτι που το νιώθεις απαλό, απαλό στο χέρι σαν το χαϊδεύεις.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όσβαλντ!!!!

ΟΣΒΑΛΝΤ: Όταν συνήλθα από εκείνον τον παροξυσμό εκεί κάτω, ο γιατρός μού είπε πως άμα μου ξανάρθει - και θα μου ξανάρθει - τότε δεν υπάρχει καμιά ελπίδα πια.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Ήτανε τόσο άκαρδος που...

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ναι, ναι. Του το απαίτησα ο ίδιος. Του είπα ότι είχα ορισμένα ζητήματα να κανονίσω. Και είχα αληθινά. Μητέρα... μητέρα... το βλέπεις αυτό;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Τι είναι αυτό;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Μορφίνη. Κατάφερα και οικονόμησα δώδεκα σκονάκια.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όσβαλντ!

ΟΣΒΑΛΝΤ: Μητέρα,

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Αυτό είναι αδύνατο. Δεν μπορώ να τ' αντέξω.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Όχι...θα τ' αντέξεις. Αν είχα τώρα εδώ τη Ρεγγίνα, θα της έλεγα τι με περιμένει και θα την παρακαλούσα για τη στερνή αυτή χάρη. Αυτή θα με βοηθούσε, το ξέρω καλά.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όχι, ποτέ στον κόσμο δεν θα 'κανε τέτοιο πράγμα.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Μα θα το κανε η Ρεγγίνα. Η Ρεγγίνα ήτανε μια εξαίσια, αλαφρόκαρδη κοπέλα. Κι έπειτα γρήγορα θα βαριόταν να νταντεύει έναν τέτοιο άρρωστο όπως εγώ.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Μεγάλο τ' όνομά σου, Θεέ μου, που έφυγε η Ρεγγίνα.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ναι. Μα τώρα εσύ πια, μητέρα, πρέπει να μου κάνεις αυτή τη χάρη.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Εγώ;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ναι. Ποιον άλλο έχω κοντινότερο γι αυτό;

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Εγώ, η μάνα σου;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ναι, ίσα-ίσα γι' αυτό.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Εγώ που σου 'δωσα τη ζωή;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Μα δεν σε παρακάλεσα να μου τη δώσεις. Τι ζωή είναι αυτή που μου 'δωσες; ε;, Δεν τη θέλω πια. Πάρτην πίσω.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Βοήθεια, βοήθεια.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Που πας, που πας; Μη φεύγεις. Μη φεύγεις.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Πάω να φωνάξω τον γιατρό. Άσε με. Άσε με να βγω.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Δεν θα βγεις. Ούτε κανείς άλλος θα βγει από δω μέσα.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όσβαλντ! Όσβαλντ!

ΟΣΒΑΛΝΤ: Λες πως έχεις καρδιά μάνας και μπορείς να με βλέπεις να υποφέρω μ' αυτή την ανείπωτη αγωνία;

Ξημερώνει. Το δωμάτιο φωτίζεται σταδιακά από τον ήλιο.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Να... σου δίνω το χέρι μου.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ωστε... δέχεσαι να...

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Αν χρειαστεί; ναι. Μα δεν θα χρειαστεί. Όχι, όχι. Δεν είναι δυνατόν. Δεν θα χρειαστεί.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ας το ελπίσουμε. Και τώρα θα ζήσουμε όσο μπορέσουμε περισσότερο μαζί. Ευχαριστώ, μητέρα.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Είσαι τώρα πιο ήσυχος, Όσβαλντ;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Ναι.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όλα αυτά ήταν μια φοβερή ιδέα σου Όσβαλντ... Δεν άντεξες όλους αυτούς τους κλονισμούς. Μα τώρα θα αναπαυθείς, θα ησυχάσεις κοντά στη μανούλα σου, αγαπημένο μου παιδί. Ό,τι ζητήσει η καρδούλα σου θα το 'χεις αμέσως, όπως τότε που ήσουνα μικρούλικο αγοράκι. Να, τώρα σου πέρασε ο παροξυσμός. Το ήξερα εγώ καλά. Και βλέπεις, Όσβαλντ, τι ωραία μέρα θα 'χουμε. Ήλιο, χαρά Θεού. Τώρα θα τον δεις στ' αληθινά τον τόπο μας.

ΟΣΒΑΛΝΤ: Μητέρα, δώσ' μου...τον ήλιο.

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Τι είπες;

ΟΣΒΑΛΝΤ: Τον ήλιο... τον ήλιο...

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Όσβαλντ! Τι είναι αυτό; Όσβαλντ, τι έχεις; Όσβαλντ! Κοίταξέ με! Δεν με γνωρίζεις; Όσβαλντ! Όχι, όχι! Δεν βαστιέται αυτό! Δεν βαστιέται! Όχι!

ΟΣΒΑΛΝΤ: Τον ήλιο... τον ήλιο...

ΚΥΡΙΑ ΑΛΒΙΝΓΚ: Πού είναι; Όχι... όχι... όχι...

ΟΣΒΑΛΝΤ: Τον ήλιο... τον ήλιο... τον ήλιο...

[ΑΥΛΑΙΑ]

Σημείωμα του Επιμελητή

Η έκδοση αυτή αντιμετωπίζει τη ραδιοφωνική παράσταση ως αυτοτελές ιστορικό τεκμήριο. Δεν επιχειρεί να αντικαταστήσει το πρωτότυπο του Ίψεν ούτε να μετατρέψει την ελληνική προσαρμογή σε νέα μετάφραση. Στόχος είναι να διασωθεί ο συγκεκριμένος προφορικός λόγος, να οργανωθεί με καθαρή δραματουργική μορφή και να συνοδευτεί από την τεκμηρίωση που χρειάζεται ένας αναγνώστης για να κατανοήσει το έργο, την εποχή του και τη ραδιοφωνική του ζωή.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ